ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3423 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 7 ՄԱՐՏ 1883 — Ն. Տ. 19 ՄԱՐՏ

ՄԱՄԻՄ

ԼՐԱԳԻՐ

ՊԱՏՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտիա
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Օտար թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա
Նամուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ
երկու անգամի համար 2 ղրշ. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի

30 ՓԱՐԱԶ — ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱ — 30 ՓԱՐԱԶ

ՊԱՏՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ճանրու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերարերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր — Տնօրէնին ա՛ ղղուի։
Կ. Պոլիս Բիզա փաչա եօղուշ՝ ՊՇԸՍՔ թիւ 33 Մասիսի գրասենեակ։
Ճանրու ծախքը չ[illegible] գունուիր։
Չտպուած նամակ, յ[illegible] տա չեն արուիր։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՄԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խաչ. — Հեռագրական. — Ազգային լուրեր։ — Այվազեան Գէորգ էֆէնտիի դատաստանը։ — Գէօրգ Դ. Կաթողիկոս եւ Տ. Մարկոս Ազարէկեանց. — Թղթակցութիւն (Տրապիզոն). — Ղեւոնդ եպիսկոպոս Շիշմանեան։ — Թերթօն Մասիսի։

Կ. ՊՈԼԻՍ 7 ՄԱՐՏ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանն Գ. կարգի Օսմանիէ պատուանշան տուաւ մայրաքաղաքիս Ֆրանսական հիւպատոս Պ. կազէյի։

Շաբաթ օրը մեծ տէրութեանց դեսպաններէն ոմանք Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցան Մեծ Եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարար Արիֆի փաշային հետ։

Արտաքին գործոց նախարար Արիֆի փաշայի անձնական տկարութիւնը դեռ չբարւոքեցաւ. այս պատճառաւ չկրցաւ ներկայ գտնուիլ երէկ գումարեալ նախարարաց խորհրդին։

Անգլիական դեսպանատան զինուորական կցորդ Թրոթթը հազարապետն, որ ժամանակէ մ'ի վեր յատուկ պաշտօնով Զմիւռնիա գնացած էր, նախընթաց օրը մայրաքաղաքս վերադարձաւ։

Արտաքին գործոց նախարար Արիֆի փաշայի նախագահութեամբ և Կէօչէր, Բորթուկալ Միքայել և Պերթրամ էֆէնտիներու անդամակցութեամբ կազմեալ յանձնախումբը, որ Ռուսիայէն բերուած ապրանաց համար ի գործ դրուելիք առժամեայ սակագնոյն վրայ կը խորհրդակցէր, իւր տեղեկագիրը նախարարաց խորհրդին ներկայեց։

Վաղըթ գոհութեամբ կը ծանուցանէ թէ Նորատունկեան Գաբրիէլ էֆէնտի, որ յառաջագոյն արտաքին գործոց նախարարութեան մէջ պաշտօն վարած և ապա տահմանագլխի խնդրոյն առթիւ Զէթինեէ ղրկուելով տէրութեան շահերն և իրաւունքներն հաւատարմաբար պաշտպանած է, ի մօտոյ նոր պաշտօնի մը պիտի կոչուի ի վարձատրութիւն իւր ծառայութեանց։

Մայրաքաղաքիս Ռուսական դեսպանատան թարգման Պ. Մաքսիմոֆ Մոսկուայի Ռուսական հիւպատոս անուանեցաւ։

Վաղըթ կը ծանուցանէ թէ քանի մը կուսակալք՝ Պարսկական հիւպատոսաց ընթացքին դէմ գանգատագրեր ղրկեր են Բ. Դուռը։

Վաղըթ կը ծանուցանէ թէ Պուլղարիոյ իշխանապետութիւնը, Ռուսճուքի և Վառնայի միջեւ երկաթուղեաց նկատմամբ իւր ստանձնած գաշնագրական պարտականութիւնը կատարել չուզելով, Բ. Դուռը ինչ ինչ միջոցներ կը խորհի յիշեալ իշխանապետութիւնն հարկադրելու որ իւր պարտականութիւնը կատարէ։

Փիլիպէ հրատարակեալ Ֆիլիբոլոի լրագիրը կըսէ թէ Արեւելեան Ռումելիի կուսակալ Ալէքոյ փաշա՝ գաւառին վերջին երեք տարուան եկեղմացոյցները Թուրքերէնի թարգմանել կուտայ, զորս Բ. Դուռը պիտի ղրկէ եղեր։ Ալէքոյ փաշա վերջին երեք տարւոյ իրական հաւաքթից վրայ տեղեկութիւն տալով կայսերական կառավարութեան՝ հաստատել կուզէ թէ վերջին եկամտացոյցին մէջ հարկի համար որոշուած գումարէն տարբեր գումար մը վճարել անհնարին է։

Ամվերթայզըր լրագիրը Լիբանանու խնդրոյն վրայ խօսելով ցաւ կը յայտնէ թէ Ֆրանսա միշտ կը հակառակի Լիբանանու կառավարիչ Բիւսթէմ փաշայի պաշտօնին նորոգման, մինչդեռ միւս տերութիւնք՝ Բիւսթէմ փաշայի տասնամեայ պաշտօնավարութիւնը դնահատելով կը հաւանին անոր պաշտօնին նորոգման։

Գերմանիոյ կայսեր ծննդեան տարեդարձին առթիւ շաբաթ օրն ընդունելութիւնք եղան Գերմանիոյ դեսպանատունը։ Վեհ. Սուլթանը՝ պալատական բարձրատիճան պաշտօնատարի մը միջոցաւ իւր շնորհաւորութիւնները հաղորդելով Գերմանականդեսպան Պ. Ռատովիցի, խնդրեց որ Գերմանիոյ կայսեր ներկայէ։

Խթերն Էքսբրէսի Հալէպի թղթակիցն հետեւեալը կը հեռագրէ Մարտ 16 թուով.

«Հիմա լուր կ'առնում թէ անցեալ երեքշաբթի օրը Սուրիոյ ափանց վրայ պատահած սարսափելի փոթորկին ժամանակ Սուէտիէի առջեւ երեք օտարազգի չոգենաւք ամբողջապէս ծովասոյզ եղած են։ Յիշեալ չոգենաւերէն մին Ամերիկեան և երկուքն Աւստրիական են. նաւատէր ազատած են, բայց բեռնեները կորսուած են։ Փոթորկին աղէտութիւնները գաւառին ներքին կողմերն ալ զգացուեցան։ Յիշեալ փոթորկին հոս ալ մեծ վնաս տուաւ պղտատու ծառոց, որոց մեծ մասն արմատախիլ եղան»։

Վաղըթ կ'ըսէ թէ Սպարապետութեան դռնէն պահանջը ունեցող վաճառականք երէկ Մեծ-Եպարքոս Բարձ. Սայիտ փաշային դիմելով խնդրեր են որ իրենց պահանջից մնացեալ մասին համար անյապաղ տնօրէնութիւն մը լինի։ Ն. Բարձրութիւնը սիրալիր ընդունելութիւն մ'ընելով անոնց՝ ըսեր է թէ երեքշաբթի օրն իրենց մէջէն երկու պատուիրակ ղրկեն իրեն, որպէս զի իրենց պահանջքներուն կարգադրման միջոցներուն վրայ խորհին։

Ամվերթայզըր լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Սաքարիա գետն անցեալ շաբթու տեղացած անձրեւներէն յորդելով Ատա-Բազարի կ'ըսպառնայ եղեր։

Բէօթահէայի և Գարահիսարի միջեւ գտնուող գետերն ալ յորդելով, հաղորդակցութիւնք դժուարացեր են։ Այտընի գաւառին մէջ ալ Կէտոս գետն յորդելով, կամուրջը քշեր տարեր է։

Վաղըթ կը ծանուցանէ թէ ոստիկանութիւնն ուրբաթ օրը Սուլթան Պայազիտի կողմն խանութ ունեցող կարնեցի Մկրտիչ անուն անձը ձերբակալելով ընդհ. դատախազութեան յանձներ է։ Ձերբակալեալն իւր խանութին ճակատը վնասակար նշանակ մը դրած է եղեր։

Կը լսենք թէ երէկ քանի մը յոյն չարագործք՝ Բէյրայի մէջ իւր քաջութեամբն հանրածանօթ ձկնավաճառ Ուղուն Յովհաննէս անուն հայազգին զարկեր սպաններ են, երբ նա սրճարանի մը մէջ նստած էր։

Ամվերթայզըր լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Ղարթիոյ Հայոց եկեղեցւոյն ժամակոչներէն մին՝ Թուրքի մը տունը բռնկցուցած լինելու ամբաստանութեամբ ձերբակալուած է և թէ եղեռնադատ ատենին առջեւ պիտի դատուի եղեր ի մօտոյ։ Բայց կը կարծուի եղեր թէ ամբաստանեալն յանցաւոր չէ և անպարտ պիտի արձակուի։

Շաբաթ գիշեր ժամ 2ին միջոցները Եէնի-պահճէի մօտ հրդեհ ծագելով տուն մ'այրեցաւ։

Շաբաթ գիշեր ժամ 3ին միջոցները Զամիրճայի կողմը քանի մը չարագործք մաքսատան տեսչի մը վրայ յարձակեցան, և զայն կողոպտելէ յետոյ սպաննեցին։ Ոստիկանութիւնը չարագործները բռնելու ետեւէ է։

Արդէն ծանուցինք թէ Գերմանիոյ կայսրը Բրուսիոյ բանակին Ցէլա-Մարշալ անուանեց Անգլիոյ գահաժառանգ կալլէսի իշխանն։ Անգլիոյ թագուհին ինքնագիր նամակ մը գրելով շնորհակալութիւն յայտնեց Գերմանիոյ կայսեր։ Ն'ըսուի թէ Աւստրիոյ կայսրն ալ կը փափաքի միւնոյն ատիճանաւ պատուել Անգլիոյ գահաժառանգ իշխանը։

Փիլիպէէն գրուած նամակներ կը ծանուցանեն թէ կուսակալ Ալէքոյ փաշայի և Ռուսական ընդհանուր հիւպատոսին միջեւ յարաբերութիւնք, որք ժամանակէ մ'ի վեր ընդհատուած էին, վերսկսած են։ Քանի մ'օր առաջ Ալէքոյ փաշա գործի պատճառաւ իւր քով հրաւիրեր է զՊ. Քրէպէլ և հետը տեսակցեր է։ Հետեւեալ օրն, որ Ռուսաց կայսեր գահակալութեան տարեդարձին օրն էր, Ալէքոյ փաշա շնորհաւորութեան դնացեր է Պ. Քրէպէլի։ Պ. Քրէպէլ երկար ժամանակ չպիտի մնայ Փիլիպէ, որովհետեւ Եգիպտոսի Ռուսական ընդհանուր հիւպատոս անուանած է փոխանակ վախճանեալ Պ. Լէքսի։

Շաքիր անուն կառապան մ'և իւր մէկ ընկերն Էտիրնէ-գաբուի կողմը տան մը մէջ խալիլ անուն մարդ մը սպաննելով վրան գտնուած դրամը կողոպտած էին։ Շաքիր սոյն ոճիրը գործելէ յետոյ փախած էր, և ոստիկանութիւնն՝ հակառակ իւր խուզարկութեանց՝ այն ժամանակ միայն կրցաւ բռնել, երբ արդէն եղեռնադատ ատեանն ի բացակայութեան ի մահ դատապարտած էր զայն։ Օսմանեան դատավարական օրէնքը կը տրամադրէ որ ի բացակայութեան տրուած վճիռ մը չեղեալ կը համարուի, երբ ոճրագործը բռնուի, և դատաստանը նորէն կը տեսնուի. հետեւապէս Շաքիր անցեալ օր եղեռնադատ ատենին առջեւ նորէն դատուեցաւ. Ամբաստանագիրը կըսէր թէ Շաքիր օր մը խալիլ անուն մարդու մը կը հանդիպի և տեսնելով որ խալիլ մեծ դումար մ'ունէր իւր վրայ, կ'առաջարկէ Էտիրնէ գաբուի կողմը պտնկատուն մը տանիլ զայն։ Խալիլ կ'ընդունի։ Երբոր Էտիրնէ գաբու կը հասնին, Շաքիր՝ փոխանակ ծանուցած տեղը տանելու՝ իւր տունը կը տանի խալիլը. սա հազիւ տունէն ներս կը մտնէ, դրան ետեւը պահուած երկու մարդ վրան կը յարձակին և կողոպտելէն յետոյ կ'սպաննեն Շաքիրի օգնութեամբ։ Յետոյ խալիլի մարմինը կտոր կտոր ընելով պարկի մը մէջ կը դնեն և տանը հորը կը նետեն։ Ամբաստանագրին ընթերցումէն յետոյ, դատարանն հարցաքննեց Շաքիրն, որ նախ ուրացաւ իւր ոճիրը. բայց իւր կինն, որ քովը նստած էր, ամբաստանեց իւր ամուսինն և քանի մը մանրամասն պարագայներ ալ պատմեց, որք տարակոյս չէին թողուր անոր յանցաւորութեան վրայ։ Յայտնի ընդհ. դատախազն Օսմ. պատժական օրինաց 174րդ յօդուածին վերջին պարբերութեան գործադրութիւնը պահանջեց՝ որ մահուան պատիժ կը տնօրինէ։ Դատարանն՝ յետ խորհրդակցութեան՝ ի մահ դատապարտեց զՇաքիր։

Հինգշաբթի օրն յարդաբարձ չէտրէտ մը Գալաթ գիւղի առջեւ քարերու վրայ խրելով ընկղմեցաւ։ Նաւատէրք ազատեցան։

Ասկէց 40 տարիէն աւելի առաջ Լիպրի անուն Ֆրանսացի մը Անգլիա կ'երթայ, 200 կտորի չափ հին ձեռագիր ունենալով իւր քով, զորս Լորտ Աշպրընհէմ կը դնէ և իւր հին ձեռագրաց գեղեցիկ հաւաքածոյին հետ կը միացնէ։ Յետոյ կը յայտնուի թէ այդ ձեռագիրք գողոն էին, և անոնց բուն տէրն էր Ֆըրանսա։ Լիպրի, իբրեւ գաւառական գրատանց վերատեսուչ, ազատօրէն մտած էր անոնց մէջ, և իրմէ վեր հսկող չունենալով, կարգ մը թանկագին հին ձեռագրեր գողցած էր։ Ֆրանսական կառավարութիւնն իրողութեան տեղեկանալով, դատ բացաւ Լիպրիի դէմ, որ յանցաւորներն իրենց երկրին կառավարութեան յանձնելու վերաբերեալ դաշնագրոյ մը չգոյութենէն օգուտ քաղելով՝ Անգլիայէն դուրս չելաւ, և մեռաւ առանց ժամ մը կրելու այն 25 տարւոյ շղթայակապ աշխատութեան պատիժն, որուն դատապարտուած էր ի բացակայութեան.

Անդին Լորտ Աշպրընհէմ ալ կը մեռնի, և իւր որդին հօրենական փափաքը չունենալով հին ձեռագրեր պահելու, 4,000 կտորէ բաղկացեալ հաւաքածոյն Բրիտանական Թանգարանին վաճառելու կ'երթայ, (կ'ըսուի թէ) 160,000 Անգլ. ոսկւոյ փոխարէն։ Այս լուր մօտերս տարածուած լինելով, Փարիզի գրատանց վերատեսուչ Պ. Տը Լիսլ յանուն Ֆրանսական կառավարութեան միջամտած է գործին, և Անգլիա գնացած է, ուր կը ջանայ համոզել թէ այն ձեռագրաց մէկ մասը Ֆրանսայի գրատուններէն գողցուած են։ Բայց գործը դատարանաց առջեւ չէ հանուած. Պ. Տը Լիսլ 40,000 Անգլ. ոսկի կուտայ Փարիզի, Թուրի և Լիոնի գրատուններէն գողցուած 200 կտոր ձեռագիրները դնելու համար, որոնցմէ ոմանք մեծ արժէք ունին, զի թ, Ը. և մինչեւ իսկ Լ. դարէն մնացած են։ Ինչպէս կրնան երեւակայել ընթերցողք, ասոնք ընդհանրապէս Ս. Գրոց ընդօրինակութիւններ, Ս. Հարց գրուածներ և արքայական թուղթեր են։

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ

Բանայի անուն Հելլենացի Հերակլէսին և Սիմոն անուն Սեբաստացի Հայ բեռնակրին միջեւ կատարուելիք ըմբշամարտը, զոր Թէ-փէպշիի թաղապետական թատրոնին տնօրէնութիւնն իւր հրապուրիչ ազդերով կանխաւ ծանուցած էր հասարակութեան, երէկ տեղի չունեցաւ։ Մայրաքաղաքիս բոլոր թաղերէն և Վոսփորի գիւղերէն հաղարաւոր հետաքրքիրք փութացած էին ի Բերա։ Թատրոնը լցուած էր և Թէփէ պաշիի մեծ պողոտայն խռնեալ բազմութեամբ, այնպէս որ անցուդարձը գրեթէ անհնարին կը լինէր։ Բայց հետաքրքրաց ակնկալութիւնն ի դերեւ ելաւ, ըստ որում թատրոնին տնօրէնութիւնը ժամ 7 1/2ին միջոցները ծանոյց թէ ըմբշամարտն ետ մնացած էր բարձրագոյն հրամանաւ։

Երկու ըմբիշք կանխաւ համաձայնած էին որ երէկ պիտի մենամարտէին և Սիմոն բացորոշապէս յայտնած էր թէ կ'ընդունէր ինչ պայման որ առաջարկէր իւր Հելլենացի ոսոխը, մանաւանդ չաբաթ օրն այ քանիցս տեսակցելով նորոգած էին իրենց պայմանները մինչեւ իսկ Բէյրայի ոստիկանութեան առջեւ։ Հետեւապէս երէկ առաւօտ Սիմոն՝ ըստ իւր խոստման՝ թաղապետական թատրոնը ներկայացաւ, բայց թաղապետական տեսուչը արգիլեցին անոր ներս մրցանել։ Սիմոն իւր սենեակը վերադարձաւ և իրեն հետ քանի մը հայրենակիցներ առած՝ վերստին թաղապետական թատրոնը գնաց, բայց դարձեալ չթողուցին իրեն ներս մտնել. յայտնեց թէ ոչ իբր ըմբիշ, այլ իբր պարզ հանդիսատես ներս մտնել կուզէր, սակայն թաղապետական տեսուչը դարձեալ չթողուցին ըսելով թէ ներս մտնելուն պէս, ժողովուրդն ալ, որ խռնած էր թաղապետական պարտէզին դրան առջեւ, ներս կը խուժէր և ասկից կընար անկարգութիւն ծագիլ։ Այս պատասխանին վրայ Սիմոնին մեծաւորը՝ Պ. Կըլանի՝ կառք մը վարձեց և Սիմոնին հետ ի միասին նստելով իւր վաճառատունը գնաց։ Ամեն ազգէ հետաքրքրաց բազմութիւն մը կառքին ետեւէն կ'երթար հայազգի ըմբիշը տեսնելու փափաքանօք։ Մէկ ժամ յետոյ Սիմոն վերստին գալով երրորդ անգամ թատրոնին տնօրէնութեան ներկայացաւ և պնդեց որ անպատճառ պիտի մենամարտէր, բայց դարձեալ արգիլուեցաւ։ Այս միջոցին էր որ պատերուն վրայ ազդեր տեսնուեցան ծանուցանող թէ ըմբշամարտն յետաձգուած էր բարձրագոյն հրամանաւ։ Քանի մը թաղապետական տեսուչք Սիմոնն ոստիկանութեան պահականոցը տարին և քանի մը վայրկեան յետոյ ազատ թողուցին։ Յայնժամ հասարակութեան մէջ տեսակ տեսակ հակասական զրոյցներ պտտիլ սկսան։

Պէտք է ըսել թէ իւր արտասովոր ուժովը պարծող հելլենացի Հերակլէսին հետ մենամարտելու համարձակող պարզ բեռնակրի մ'անունն էր որ հետաքրքրաց ստուար բազմութիւն մը բերած էր հոն։ Թէեւ ըմբշամարտը տեղի չունեցաւ, բայց թատրոնին տնօրէնութիւնն ակնկալածէն աւելի օգուտ քաղեց. ուստի արդարութիւնը կը պահանջէ որ տնօրէնութիւնը կարիճ Սիմոնին բաժին մը հանէ այն շահէն, զոր անոր անուան կը պարտի։

Բանայի երէկ մարմնամարզական փորձեր ըրաւ յիշեալ թատրոնին մէջ։ Կ'ըսուի թէ հելլենացի Հերակլէսն հրաւէր կարդացեր է հանդիսատեսաց թէ ո՛վ որ կրնայ իւր ըրած մարմնամարզական փորձերուն նման փորձեր ընել, հրապարակ թող ելնէ. Հալազգի Լեւոն անուն երիտասարդ մը յայտներ է թէ ինք կրնայ, և իրօք թատերաբեմն ելնելով նոյն մարմնամարզական փորձերն ըրեր է և բացատրութիւններ տուեր է հանդիսատեսաց։ Թիղանօթով փորձերուն գալով, Լեւոն յայտարարեր է թէ արտասովոր բան մը չեն անոնք. ինք եւս կրնայ կատարել, եթէ ժամանակ մը փորձեր ընէ. հելլենացի Հերակլէսն ըմբշամարտի հրաւիրեր է զայն, բայց երիտասարդը պատասխաներ է թէ Հայ բեռնակիր մը պատրաստ է այդ պաշտօնը կատարելու։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 16 մարտ.

Կառավարութեան ձեռք առած միջոցներուն շնորհիւ վատահութիւն կայ թէ անիշխանականաց կողմէ վաղը կապարուելիք նոր գումարումը խաղաղութեամբ պիտի անցնի։

Սոյն շարժման թելադիրներէն մի քանին ձերբակալուելով բանտարկեցան.

Լոնտրա 17 մարտ.

Նիւ-Եօրքէն եկած հեռագրոյ մը խօսքին նայելով, Ամերիկայի Ֆէնիանները գլուխը Օ'Տոնովան Ռոսա՝ յայտներ է թէ հինգշաբթի իրիկուան պայթումը Ֆէնիաններուն գործն է, եւ թէ աւելի ծանր դէպքերու նախաշաւիղ մ'է։

Գահիրէէն կը հեռագրեն առ Սթանտարտ, թէ խտիվն ի մօտոյ ուղեւորութիւն մը պիտի ընէ դէպ ի Եւրոպա։

Թայմզ կը հաւատայ թէ Եգիպտոսի անգլիական գործակատար Սըր Լոռ. Մալէթ դեսպան պիտի անուանի ի Փէքին։

Վիէննա, 17 մարտ.

Շաբաթ օրը Վիէննայի մէջ ընկերվարական տեսարաններ բաշխուեցան։ Քանի մը ձերբակալութիւնք եղան։

Կը հաւատան թէ Աւստրիոյ նախաձեռնութեամբ կատարուած են Պ. Պարերի առաջարկին բարեփոխումները, զորս դեսպանասորհուրդն ընդունած է։

Ռումանիոյ թագաւորն ու թագուհին Դանուբի գաշնագրին վիճաբանութենէն խուսափելու համար Վիէննայէն չանցան։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Էջմիածնայ Սինոդէն մարտ 6 թուով Պատրիարքարան ուղղուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Գեր. Մակար եպիսկոպոս Սինոդի անդամ և կաթողիկոսական տեղապահ կարգուեր է Ռուսիոյ կայսեր հրամանաւ, ինչպէս հոգելոյս Կաթողիկոսն իւր կենդանութեանն առաջարկած էր։

Վանայ Առաջնորդ Ամեն. Խրիմեան Սրբազանի կողմէ մարտ 2 թուով առ Պատրիարքարան ուղղեալ հեռագիր մ'ինչ ինչ տեղեկութիւններ կուտայ Շատախու արկածին վրայ։

Փետրվար 18ին Շատախու բարձրաբերձերանց գագաթէն ահագին ձիւնակոյտ մը բրդեր և թաւալեր ինկեր է Շատախու գիւղաքաղաքին վրայ, որ նոյն լերանց ստորոտը կառուցեալ է։ Տան և ութ տուն թաղուեր են ձիւնակոյտին ներքեւ և անոնց մէկ մասը կենդանիներով և կարասեօք ջնջուեր է բոլորովին։

Մեռեալներուն թիւն է 57 և 102 վիրաւորեալ կը հաշուի։ Արկածեալք արդահատելի վիճակի մէջ են. ուստի Խրիմեան Սրբազան օգնութիւն կը հայցէ անոնց համար։

Ամեն. Սրբազան Պատրիարքն Աղթամարայ Սրբազան կաթողիկոսին հեռագրին վրայ արդէն պէտք եղած միջոցներն ի գործ դրած էր Շատախու դժբաղդ արկածելոց աղէտը դարմանելու համար, և այս երկրորդ հեռագրին ստանալով նոր ձեռնարկներ ըրաւ պէտք եղած օգնութիւնը փութացնելու համար։

Կը լսենք թէ Իւսկիւտարու Իճատիէի դպրոցին հոգաբարձութիւնն ինչ ինչ պատճառներով հրաժարած է, և դպրոցն անկերպարան վիճակ մ'ունենալուն, տեղւոյն Հայկազեան Ուսումնասիրաց ընկերութեան գործադիր ժողովը նկատողութեան առեր է այս վիճակ, և երէկուընէ սկսեալ իւր հսկողութեան տակ առեր է, մինչեւ որ Ազգային իշխանութեան կողմէ տնօրէնութիւն մը լինի։

Դպրոցասէր Տիկնանց ընկերութեան 1881–1882 տարւոյ Տեղեկագիրը դեռ նոր հրատարակուած է։ Այս յապաղման նկատմամբ մեզ տրուած տեղեկութեան համեմատ, տպագրիչ Պ. Արամ Աշճեան ոստիկանութեան հետ գործ ունեցած լինելով, ժամանակին չէ կրցած տպագրել այս տեղեկագիրը։

ԱՅՎԱԶԵԱՆ ԳԷՈՐԳ ԷՖԷՆԴԻԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

—o—

Մամուլ զաւեշտաթերթի տնօրէն Այվազեան Գէորգ էֆէնտիի փաստաբան Սարաճեան Թորոս էֆէնտի հետեւեալ նամակը կ'ուղղէ մեզ յանուն արդարութեան եւ անկողմնակալութեան հրատարակելու խնդրանօք.

. . . Խմբագիր Մասիս պատուական լրագրոյ.

Երեքշաբթի օրուան Մասիսի մէջ Այվազեան Գէորգ էֆէնտիի ծանուցեալ դատին նկատմամբ խել մը անտեղի դիտողութիւններ կը տեսնեմ, որոց կը փութամ կարգաւ պատասխանել.

Ա. Մասիս իւր ստացած տեղեկութիւններէն քաղելով կը կարծէ թէ հարցաքննութեան մէջ Բէոռ-Բէոռներ տեղի ունեցած են։

Ո՞վ կարդաց հարցաքննութիւնը։ Ես որ այս դատին փաստաբանն եմ, եւ այս գատին վերաբերեալ բոլոր թուղթերուն օրինակները ի ձեռին ունիմ, ամենեւին թերութիւն մը տեսած չեմ։ Ուրեմն Մասիս ո՞ւստի կ'առնու այդ սխալ տեղեկութիւնը։

Բ. Մասիս կ'առարկէ թէ՝ դաշնապանական պեղկոթիւ (լայնա) ներկայելու փոյթ չեմ ունեցած Ամբաստանութեանց Ատենին։

Օրինաց հմուտները գիտեն թէ՝ ամբաստանութեան ատեանը դատարան չէ, որ ըստ մատուցանելի։

Ամբաստանութեան ատեանը իրեն տրուած հարցաքննութեան մէջ ապացոյց մը տեսնէ՝ էհեմ ընելու պարտաւոր է, ինչպէս որ բանասէր աղդայինք կրնան վկայել թէ՝ հրատարակեալ ոտանաւորը այրբանական խեցբեկ ոճով մը գրուած է։

Ամբաստանութեան ատեանը միայն այն ատեն ըստ կը ներկայացուի, երբոր ընդհանուր դատախազը եւ քննիչը լրարու հակակարծիք գտնուին։ Ըստ որում սոյն խնդրոյն մէջ կարծեաց անհամաձայնութիւն չկար, ի՞նչպէս ըստ կրնար արուիլ։(1)

Գ. Մասիս առանց դատաստանը ունկնդրելու, կը գրէ թէ՝ փաստաբանը չէ փութացուցեր Ս. Պարիարքին թաղելիքը, եւ վճռոյն որոշումէն ժամ մը եաքը արուեր է։

Թո՛ղ ներուի ըսել թէ դատին անյայտ եղող լրատուն դատին աղէկ չպաշտպանուիլը հաւատացուցած է։(5)

Իրաւ է որ պատժական օրէնքը չարամադրելը դնելիակ նիստ ընել, բայց քանի որ Ատեանը եւ ընդհանուր դատախազը միահամուռ ղեռնիակ կ'որոշեն. փաստաբանը ի՞նչ կարող է ընել։

Անցեալ տարի աւելի յուզիչ եւ հետաքրքրական դատեր տեսանք, որոնք դռնբաց էին։ Սակայն այս դատին բացառիկ ուշադրութիւն մը արուեցաւ։ Անշուշտ ողջամիտ ընթերցողը կրնայ շատով դիտակել պատճառը։(6)

Մասիս՝ իւր առարկութիւնները այն առտիճան թշնամական գոյներով կը զարդարէ, որ իրաւորութեան տարրական ծանօթութիւններն անգամ չգիտնալով՝ մեղադրանք մը յարացոյց մէջ կը բերէ, եւ կըսէ թէ՝ բուն յանցաւոր հեղինակը չպատժուած՝ ի՞նչպէս մեղադրանքը կը պատժուի. եւ եթէ մեղաւորը խենդ ըլլար, եւ պատժէ ազատէր, արդեօք մեղադրանքին ի՞նչ պատիժ պիտի տնօրինուէր։

Այո՛, ՏԷր խմբագիր, եթէ մեղաւորը խենդ ըլլայ, դարձեալ մեղադրանքը կը պատժուի։

Հետեւաբար, եթէ պաշտպանեալն իրօք յանցապարտ ըլլար, բուն մեղաւորը չդատապարտուած՝ գործակից ճանչցուածը դարձեալ կը պատժուէր։

Մասիսի յարուցեալ առարկութիւնները տգիտութեան արդիւնք են, չըսեմ չարամտութեան։

Մասիս՝ փոխանակ դատը աղբիւրէն մտիկ ընելու, եղած դատավարութիւնը՝ փոխանակ անգիտաբար խծբծելու. եւ փաստաբանը հարուածել նկրտելու, եւ Մասիս իրագիտութիւն չդիտնալով՝ օրինական անճահ դիտողութիւններ ընելու, պէտք էր գիտնայ թէ՝ իրեն ըմբռնած եւ հրատարակածին պէս դատարանները չեն ըմբռներ եւ դատեր։ Վասն զի այն ատեն յեղափոխականները՝ իրենց ծայրայեղ հրատարակութիւնները խենդերու ստորագրել կ'ուտային, որպէս զի պատիժէ ազատ մնային(7)։

Մասիս՝ որ 33 տարուան խմբագրութիւն մ'է, տակաւին իւր արհեստին վերաբերեալ տպագրական օրէնքն ալ սերտած չէ։ Եթէ գիտնար տպագրական օրինաց 7րդ յօդուածը, ուրիշ կերպով պիտի դատէր իրերը(8)։

Մեր խնդրոյն համար՝ այսչափ։

Ի վերջոյ, արդարութեան պարտք կը համարիմք յայտնել թէ՝ Մամուլ արտօնատէր Այվազեան Գէորգ էֆ. իւր հարցաքննութեանց մէջ քնաւ խնդրէն դուրս պարագաներ, խօսքեր չէ խառնած, ինչպէս ոմանք–ո՛ գիտէ ի՞նչ պատճառուած են հրապարակը հաւատացնել։

Այդ տեսակ միամիտ զրոյցներու առաջին անգամ յանձնապատասխանութեամբ արձագանք եղաւ Մասիս, եւ երեկուան մէջ ալ Ֆարէն թարգմանութիւն մը տեսնուեցաւ, գրեթէ նոյն մասը։

Հարցաքննութեանց օրինակներն ունիմ։ Քնաւ այդպիսի նպատակաւոր խօսք մը ըրած չէ Այվազեան էֆէնտին, այլ՝ ընդհակառակն՝ հարցաքննութեան մէջ միշտ պնդած է օտանաւորին ոտանաւոր չըլլալը։

Բայց երբ՝ այս անգամ դատարանի մէջ ընդհանուր դատախազը ծանուցեալ ոտանաւորին ոտանաւոր ըլլալուն վրայ պնդեց, այն ատեն Այվազեան Գէորգ էֆէնտի ըսաւ թէ «քնաւ ոտանաւոր չէ։ Դո՛ւք եթէ ատանց հայերէն գիտնալու ոտանաւոր կ'անուանէք, և նոխդրենք թէ ատանկ ալ եղած ըլլար, դարձեալ ես յանցանք մը ունեցած չեմ ըլլար, որովհետեւ իմ հրատարակութենէս 4 ամիս առաջ—ինչպէս թերթականէն ալ կը յայտնուի—արտասանուած ոտանաւոր մը հրատարակելով եղելութիւն մը պատմած ըլլալ անդին անցած չեմ»։

Գէորգ էֆէնտիի վերջին խօսքերը, ինչպէս ակներեւ յայտնի են, ոչ թէ հաստատական են, այլ թէնական։(9)

Խմբագրապետ ՏԷր։ այս յօդուածս հրատարակութեան կ'ուտամ՝ ոչ թէ զիս պաշտպանելու համար Մասիսի գրած յիշեալ յօդուածին դէմ՝ որ փաստաբանի և կամ իրաւագիտի մը ստորագրութիւնը չկրէր(10), և ոչ թէ Մասիսի խմբագրութեան համար, որ նոյն իսկ իրեն վերաբերեալ 14 յօդուածներէ բաղկացեալ տպագրական օրէնքին եւս հմտութիւն չունի(11), այլ մի միայն այն ողջամիտ հասարակութեան համար, որոյ միամտութիւնը թերեւս պահ մը չարաչար գործածած ըլլան չարամիտ հրատարակիչք(12)։

Բերա Ամամ ամ։

Թորոս Ս. Սարգիսեան

ՄԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

(1). —Աղդային ձեռնհաս փաստաբանք ոմանք կը հաւատան թէ, բանի որ հարցաքննութեան մէջ թերութիւն կամ թիւրիմացութիւն մը կար, Գ. Գէորգի փաստաբանն իրաւունք ունէր լսելի մը տալու Ամբաստանութեանց Ատենին, և այդ թիւրիմացութիւնը կամ թերութիւնն ուղղելու, որ խնդիրն իւր բնական վիճակին մէջ ներկայացնելու մեծապէս կրնար նպաստել, քանի որ գործն Ամբաստանութեանց Ատենին առջեւ էր, որ խնդիր չենք յարուցած, որ Սարաճեան էֆէնտի այս աւելորդ բացատրութիւնները կուտայ մեզ։ Կը յիշենք սակայն թէ օրինաց մէջ կայ յօդուած մը, որ ինչ ինչ պարագայից մէջ դռնիակ նիստ ընել կը թոյլատրէ (*)։

(7). — Մեք չենք ըսած թէ, եթէ հեղինակն յիմար լինի, հրատարակիչն անպատիժ կը մնայ բոլորովին։ Բայց կը պնդենք որ եթէ հեղինակին խելագարութիւնն ապացուցուէր, հարկաւ չար դիտում չունենալն երեւան կ'ելնէր. և մի և նոյն ժամանակ եթէ ապացուցուէր թէ Գ. Գ. Այվազեան ալ պարզապէս անուշադրութեամբ հրատարակած էր զայն, կը հարցունենք թէ յայնժամ Մամուլ զաւեշտաթերթի տնօրէնը ցկեանս աքսորի՞ կը դատապարտուէր, թէ աւելի թեթեւ պատժոյ մը, իբրեւ անուշադիր լրագրապետ մը։

Երբ յեղափոխականք, որք որոշ դիտում ունին, խռովայոյզ դրութիւններ հրատարակեն չարամտաբար, իրրեւ սճրագործ կը պատժուին եթէ յիմարայ իսկ ստորագրել տուած լինին։ Բայց քանի որ Գ. Գ. Այվազեան ո՛չ յեղափոխական էր, ո՛չ ալ չար դիտում ունէր, եթէ հաստատուէր թէ իւր հրատարակած ոտանաւորին հեղինակն ալ խենդ մ'է եղեր, խնդիրն յայնժամ անշուշտ կը կորուսանէր իւր կարեւորութեան մեծագոյն մասը։

(8). — Մեք առանց ֆոլոռ փաստաբան լինելու, և առանց պարծենալու թէ եղեռնագատ Ատեաններու առջեւ կրնանք փայլուն ճառեր արտասանել և յանցապարտներ ազատելով մեր թեւն առնուլ և մեծ փառքով ու յաղթանակաւ դուրս հանել, առանց այս տեսակ չոզոզուն յատկութիւններ ու յատկանութիւններ ունենալու և անոնցմով շլացնելու պարզամիտ ժողովուրդ մը, տպագրական օրէնքներն, (որք մեր փաստաբան հակառակորդին հաչուածին պէս 14 յօդուածէ միայն չեն բաղկանար։) Այվազեան Գէորգ էֆէնտիի հանրածանօթ փաստաբանին խորհրդոյ չկարօտելու չափ գիտենք արդէն։

Գիտենք նաեւ թէ տպագրական օրինաց 7րդ յօդուածը կը տրամադրէ թէ ոտարագրեալ յօդուածի մը հեղինակն ու հրատարակիչը հաւասարապէս կը պատժուին։ Բայց երբ դրութեան մը հեղինակը կայ և գտնուած է, (որովհետեւ ի սկզբան այսպէս կ'ենթադրուէր,) հրատարակիչին հետ հեղինակն ալ ի միասին կը դատուին և կը դատապարտուին։ Արդ, ներկայ պարագային մէջ, երբ Գ. Գ. Այվազեան իբրեւ հրատարակիչ կը դատուէր, հեղինակին ալ դատի ենթարկուելուն և դատապարտուելուն վրայ լուր մը չկար։ Ատոնք ծագում առած էր մեր դիտողութիւն։ Մեք դարձեալ կ'առաջարկենք սա խնդիրը թէ, եթէ հեղինակն յաղթէր իւր դրութեան անվնաս լինելն հաստատել, իւր դատին այս արդիւնքն հրատարակչին դատատանին վրայ միթէ ազդեցութիւն չէ՞ը ունենար։ Այս է խնդիրը, զոր Սարաճեան էֆէնտի ի զուր կը փորձէ պղտորել։

(9). —Իրարմէ անկախ և կատարելապէս արժանահաւատ աղբիւրներէ ծանուցուած է արդէն թէ Գ. Գ. Այվազեան հարցաքննութեանց մէջ իրօք ըսած էր իրեն վերագրուած անտեղի խօսքերն։ Այս բոլոր գործի մէջ մեզ ամենէն աւելի զարմանք պատճառած բանն է այն յանդգնութիւն, որով Սարաճեան էֆէնտի հրապարակաւ կ'ուրանայ զայս իրողութիւն։ Եթէ դատարանին դռնիակ լինելուն կ'սպասէին, հարկաւ քիչ օրէն դատարանին վճռագիրն (էՀՀ՞) պիտի հաղորդուի դատապարտեալ կողմին։ Եթէ նիստը դռնիակ լինելուն համար դատավճիռն հրատարակել անհնար լինի, այժմէն կ'ընդունինք և կ'առաջարկենք որ Սարաճեան էֆէնտի մեր կողմէ նշանակուելիք երկու պատուաւոր և տաճկագէտ անձանց ցոյց տայ զայդ դատավճիռ, ուր ամենայն ինչ, և մ ասնաւորի Գ. Գ. Այվազեանի նշանաւոր հարցաքննութեան արդիւնքն արձանագրուած են անշուշտ։ Եթէ հարցաքննութեան և դատավճռոյն մէջ չգտնուին Գ. Գ. Այվազեանի վերագրուած խօսքերը, մեք պատրաստ ենք յետս կոչել այս մասին մեր գրածները։ Սարաճեան էֆէնտին ալ յանձն կ'առնո՞ւ մեր պատուիրակաց ցոյց տալ դատավճիռը։

Եթէ Գ. Գ. Այվազեանի խօսքը թէ ինք տէրութեան ծառայութիւն մ'ըրած էր ծանուցեալ ոտանաւորն հրատարակելով, Մասիս՝ Մամուլ զաւեշտաթերթի տնօրէնին դէմ թշնամութեան ոգւով հրատարակած է, արդեօք Ֆարիզ ոչ Պոսֆոր և Հայրենիք լրագրե՞ր ալ Գ. Գ. Այվազեանի դէմ թշնամական ոգի կը տնուցանեն, որ մի և նոյն խօսքը գրած են առանց Մասիսէն առնելու, այլ իրենց մասնաւոր աղբիւրներէն քաղելով։ Պարիարքարանն ալ Գ. Գ. Այվազեանի դէմ թշնամական ոգի կը տնուցանէ, ուստիկ նմանապէս մի և նոյն տեղեկութիւնն ստացած ենք։ Գ. Գ. Այվազեանի բարեկամներն ու մտերիմները ալ թշնամի են իրեն, որք մեր նոյն տեղեկութիւններն հաստատած են։ Միւսմանթիզ էֆէնտին և Դատական նախարարն ալ թշնամի են Գ. Գ. Այվազեանի, որք նոյն տեղեկութիւնները տուած են ոմանց։

(10). — Ողջմտութիւնը փաստաբանաց մենաշնորհը չէ։

(11). — Սարաճեան էֆէնտիի կողմէ այս տեսակ ծաղրաշարժ մեծաբանութիւնք անշուշտ աւելի կամ նուազ պատճառ եղած են խեղճ Գ. Գ. Այվազեանի դատաստանին անն նախանձելի ելից։ Շատ գիտցողը շատ կը սխալի, կ'ըսէ առմիկը. մեք ալ կ'ըսենք. Ցանձնապատասխանը միշտ կը սխալին։ Բնաձիգ ոգով մ'իրեն վերագրաձնելով այն փաստաբանական դասեր զորս մեզ տալ կ'ուզէ Սարաճեան էֆէնտի, բարեսիրաբար կը յորդորենք զինք որ յետ այսորիկ մեծագոյն խնամ տանի մանաւանդ այս տեսակ հանրական հանդամանք ունեցող դատերու, որպէս զի տեղի չտայ հրապարակային այնպիսի քննադատութեանց, որք փաստաբանի մը բարի համբաւն աւելցնելու չեն ծառայեր։

(12.) — Գ. Գ. Այվազեանի դատաստանին ելից վրայ մեր դիտողութիւնք չարամտութեան արդիւնք չեն, այլ, ինչպէս ամէն ընթերցող տեսած է, բղխած են այն կարեկցութեան զգացումէն զոր մեզ կը ներշնչէ Մամլոյ տնօրէնին դժբախտ վիճակը։ Բայց եթէ իրենք չեն հաւատար մեր այս զգացման, չենք վշտանար, որովհետեւ նոր չպիտի հասկնանք թէ անկեղծութիւն և ազգասիրութիւն դոյութիւն չունին տեսակ մը մարդոց քով, որք հետեւապէս չեն կրնար հաւատալ թէ ուրիշներ ունեցած լինին այդ յատկութիւններ։

ԳԷՈՐԳ Դ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԵՒ Տ. ՄԱՐԿՈՍ ԱՂԱԲԷԳԵԱՆ

Գ. Մարկոս Աղաբէգեանի Աղդիս մատուցած ծառայութիւններն ամենքան նշանաւոր են, նորա գրականական գործունէութիւնը թէ՝ Թիֆլիսում և թէ՝ Կ. Պոլսում այնքան համակրելի, որ մենք միայն սրտի մէջ ցաւ զգալով և հանդուցեալ Կաթողիկոսին անվայել և անարդար յարձակմունքներից պաշտպանելու նպատակով, մատանիշ ենք անում այստեղ մեր հրապարակախօսի այն յօդուածի վերայ, որ «ԳԷՈՐԳ Դ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ Մ. Աղաբէգեանի դատողութեամբ» հրատարակուած է «Մասիսի» յունվ. 24–ի, 25–ի և 26–ի համարներում։ Յօդուածի մեծագոյն մասը հիմնվում է ոչ միայն այնպիսի անձանց վկայութիւնների վերայ, որպիսիք են Բարդուղիմէոս վարդապետ և Փիլիպոս եպիսկոպոս, այլ Գ. Աղաբէգեանը քաջութիւն է ունեցել մինչև անդամ դիմել այնպիսի անմեղաւոր աղբիւրի, ինչպիսի է Հռովմի մէջ կաթոլիկութիւն ընդունած բալատանդիր Հովհաննէսի «Գէորգ կաթողիկոսի խայտառակ գործերը» վերնագրով մի արտաքսուած ծառայի դրութեանը։

Բաւականանանք յառաջ բերելով այստեղ մի հատուած, որ պարզ ցոյց կը տայ մէկ կողմից թէ ի՞նչ արժէք կարող են ունենալ ընթերցողի աչքում Գ. Աղաբէգեանի չարամիտ փաստերը, իսկ միւս կողմից թէ ու՞ր կարող է առաջնորդել կիրառած բանը շատ և շատ յարգելի անձանց։

«Գէորգ Դ., ասում է Գ. Աղաբէգեանը, ինչպէս այս տեղ երբ նրան ժողովին ընտրեցաւ Կաթողիկոս, Պրուսայէն եկաւ Պոլիս, նախ փոխանակ իրան ընտրող ժողովին առաջ նելու գնաց ուղղակի Ռուսիոյ դեսպանատուն եւ Իգնատիէվ դեսպանին ընորհակալութիւնը մատուց։ Հենց այնպէս մի բան էլ է անում, երբ Ռուսիոյ արքունիքն է գնում։ Մեր ազգայնոց հետ անսահման ամբարտաւանութեամբ վարուելուց յետոյ եւ Ռուսաց ամենազորմած Կայսեր առաջն ելնելուց առաջ, գնում է նախ՝ Ռուսաց Մ. եկեղեցին ու կանգնում բարձրաձայն դասում եւ աղաթելուց յետոյ, դառնում է եւ «ընում» ժողովրդին խնդրելով։ Այդ արարքով Գէորգ կ. ծում է մի խիստ դիւրական գործ։ տարած վնեալ Ռուսաց ազգին, ընդհակառակն է դուրս գալի բան Ռուսաց Մեծարգոյն սատիկ ազգ։ ւում է եւ չարամտում Հայոց եպիսկոպոսապետին ինքնիրան առած հանձակութեան եւ իրաւունքին հանդուգն անմիջապէս վեր կենում, գնում ուղղակի կայսեր մօտ եւ դանդաղ դառնապէս։ Հետեւանքն այն է, որ կայսրը չէ կամենում ընդունել մեծապատուութեան առաջը Գէորգին, Գէորգ՝ քիթը կախ եւ կորուած ընում է մեր ազգայնոց չլսելի, որ միջնորդութեամբ, մինստրին միջոցով, ժամանակ անցկենալուց յետոյ, հազիւ հազ կարող է լինում։ Ժամանակ մեծապատ կայսեր տեսութեան եւ տանուլ Կաթողիկոսութիւն հաստատած չքանչան»։

Այդ Գ. Աղաբէգեանի այս խօսքերն ամենայն հիմքից զուրկ են։ ճշմարտութեան հակառակ, հնարած են. մենք ասում ենք այդ իրողութիւնը Պետերբուրգ ժամանելու ակնարկեց, և մեր ասածը կը հաստատուի այն բազմաթիւ անձինքը, որոնք բաղդ են ունեցել վեհափառ Ռուսաստանի մայրաքաղաքում մնալու։

Ահա վեհափառ Հայրապետ Պետերբուրգ մուտք գործելու կան փաստերը։ Մայրաքաղաքից 75 վերստ հեռու Լիւբոնու կայարանում դիմաւորեց—հանդուցեալ կաթողիկոսին մի պատգամաւորութիւն որ կազմում էին Գ. Գ. Սուլթան-Շահը, Կ. Եղեանը, Պատկանեանը, Մ. Սանասարեանը, Յ. Իզմիրեանը, Գ. Եւանդուկեանը, Ն. Շանչեանը և Ս. Գրիգորեանը։ 1867–ի հոկտ. 4–ին, այնէ առնայն հայոց հայրապետի Պետերբուրգ մուտք գործելու օրը, «Մեր ուրախութիւն» ուղղած մի թղթակցութիւնից, որ եթէ չենք սխալվում Եւանդուկեանցինն է պատկանում, քաղում ենք հետեւեալը.

«Առաւօտեան 9 ժամին Վ. Կաթողիկոսը հասաւ Ս. Պետերբուրգ, տեղի կայանում, չը դադրելով վանդարեւոտ եղանակին, բոլոր հայութիւնը արդէն ապատում Նորան։ Նորին Վեհափառութիւնը տաւ կայսերական սենեակները, տեղ մեծարգոյ դօքտոր Գ. Աղաբէգեան-Շահը, հասարակութեան կողմից, հետեւեալը ասաց (առաջ է բերուած ճառը)։

Ճառը վերջանալուց յետոյ ամենքն մօտացան Ն. Վ. աջը համբուրելու։ Ժողովրդեան մի մասը Ն. Վ. համբուրելով, շտապեց դէպի եկեղեցին, այնտեղ նորից առաջ գալու, միւս մասը կառքերով հետեւեց Ն. Վ. եւ օրհնան եպիսկոպոսաց կառքերին։

Եկեղեցու բակումը հոգեւորականներ խաչով, աւետարանով եւ խաչվանքով սպասում էին Վեհափառ Հայրապետին։ Եկեղեցին մտնելուց եւ կանգնելուց առ Աստուած մատուցանելու յետոյ, Ն. Վ. բազմեց թիկնաթոռի վրայ՝ երեսը առ ժողովուրդը, աջ կողմն ունենալով խորէն եւ ձախ կողմը Պետրոս եպիսկոպոսներին։

Ատենաբանութիւնը սկսեց տեղապահ Գեր. Եփրեմ վարդապետ։ Սրանից յետոյ խօսեց յարգելի Զաքարիա Պետրոսեան-Գրիգորեանը չատ ազդու եւ վայելուչ կերպով։ Նորին Վեհափառութիւնը սոցա պատասխան տալով, հոգեւոր հայութիւն յայտնեց հասարակութեան լաւ ընդունելութեան համար։ Օրհնեց օծուստափառ կայսրը, կայսերուհին եւ ժառանգը, օրհնեց նմանապէս Հայոց ազգը, քաջափայլ Լազարեանց տոհմը եւ նորա ներկայացուցիչ խաչատուր աղա Լազարեանին։

Ն. Վ. եկեղեցուց, զգեստաւորուած հոգեւորականների եւ հասարակութեան պատուաւորների հետ գնաց լրան համար պատրաստած եկեղեցու տան

(*) Սեհհաէմ Նէլզնիեռ մուրաքիաթ ալէնէն իֆրասընտա խէճալէթ վէ եա մանդրբը մուէիպ օլան տափլէր մանքէմէնին գարարը իլէ Խոֆէն իֆրա օլունտպիլիր։

Տես Ռոսուլը Մոհհաէմէնի Հոփսէրէնի յօդուած 35։

Մեղ տպագրական օրէնք դաս տուող Սարաճեան էֆէնտի լաւ կ'ընէ եթէ նախ ինք աւելի խնամով սերտէ իւր արհեստին վերաբերեալ օրէնքները։

չատուբ ազգայի բնակարանը, ուր եւ այն։ («Մեղու Հայաստանի» 1867, Ն° 42)։»

Այո, կիրքը խոհեմութեան ոխերիմ թշնամին է։

(Աբեղան։ 20 փետր. ի)

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ի ՊՈՆՏՈՍԷ

(Մեր թղթակցէն)

Տրապիզոն 26 փետր. 1883

Գաւառիս արժանի Ուսումնական խորհուրդը ուզելով շրջակայ գիւղերից զօրեից վարժարաններու անկերպարան վիճակին վերջ տալ, ազգային վարժարանի տեսչին յանձնարարեց գիւղական վարժարանաց համար ծրագիր մը պատրաստել առ ձեռն դպրոցական մնաւորական վիճակին նկատի ունենալով։ Պ. Տեսուչն իրեն եղած յանձնարարութիւնը կատարած լինելով, Ուսումնական խորհրդոյ Ատենապետ էֆէնտին քաղաքս հրաւիրեց բոլոր գիւղական վարժապետներն, որպէս զի իրենց բացատրած պատրաստուած ծրագիրն և գործադրութեան կերպը ցուցուի։

Հրաւիրեալ 13 վարժապետներէ տասն անձամբ պատասխանեցին եղած հրաւէրին, և այնոյս 13 ին ու 14 ին երկու նիստ տեղի ունեցան ծրագրի բացատրութեան համար։

Ինչպէս մեր ամեն ժողովներ, այդ երկու նիստերն ալ բոլորովին խաղաղ չկրցան վերջանալ։ Մանաւանդ այն պատճառաւ որ վարժապետներէն ոմանք ընաւ հասկացած չէին թաղէսի ոսկեղէն առածը «Ինչ չեղաղը»։ Ըստ իս, այդ խեղճ մարդիկ շատ մեղադրելի չէին, զի իրենց յաւակնութիւնն իբր վարուց կիչ հիւանդութիւն իրենց փոխանցուած է և հարկէ, խոստովանիլ թէ սերմը մայրաքաղաքն եկած է։

Այդ վարժապետներէն մի քանին կը պնդէին որ գիւղական վարժարանաց ծրագրերուն մէջ արդարամտութեան, բանասիրութեան և գրահաշուի դասեր ալ մտնեն այն դերագոյն պատճառաւ որ ժամանակին այդ առարկայներուն անունը տրուեր է իրենց։ Եւ այդպէս պնդողներէն մին կուզեր հաստատել նաև թէ ոչինչ առնչութիւն կայ տրամաբանութեան և երկրաչափութեան միջև։ Այս տողերը կը գրեմ ոչ թէ այդ խեղճ վարժապետաց անձը պախարակելու համար՝ այլ մեր գիւղական վարժապետաց մնաւոր և բարոյական վիճակն երեւան հանելու համար։ Ընդհանուր դանդատ մը կայ մեր մէջ թէ վարժապետք ըստ արժանւոյն չեն վարձատրուիր։ Իսկ ես կ'ըսեմ թէ գոնէ մեր գիւղացի դպրատուք իրենց արժանիքէն շատ աւելի կը վարձատրուին, զի 20–40 լիրա տարեկան վարձք կ'ընդունին, շատ տեղեր ուտելիքն ալ միասին։ այս թէ և ըստ ինքեան մեծ վարձատրութիւն մը չէ, բայց քաղուած օրուանին համեմատութեամբ մեծ է։ Հարկ է որ խոստովանիմ թէ մէկ երկու արժանաւոր դասատուներ ալ կը գտնուին սոցա մէջ։

Ըստ սովորութեան այս տարի եւս կատարուեցաւ վարդանանց հանդէսն ազգային վարժարանի սրահին մէջ։ Նոյն հինգշաբթի երեկոյին տեղի ունեցաւ նաեւ Նուագահանդէս մը նոյն վարժարանի սրահին մէջ։ Թերեւս անհաւատալի թուի ձեզ Նուագահանդէս մը ի Տրապիզոն, սակայն իրողութիւնն է գրածս։ Այս նուագահանդէսին մասնակցեցան Տ. Տիգրան Կիւրեղեան, Տիկին Հ. Մարէնկօ և Պ. Լ. Մարէնկօ, և ազգային վարժարանի երգեցիկ խումբը։ Նուագահանդէսն սկսաւ ի պատիւ Վեհ. Սուլթանին մաղթով մը զոր երգեցին աշակերտք, յետոյ Տիեզերաբնակ Նուագը երգուեցաւ դաշնամուրով և վիոլով, յետոյ Սիմֆոնի մը դաշնամուրով, սրինգով և վիոլով։ ասկէ վերջն ալ Գեղիկ-թաշլեանի Գոհարէն երգեց միակաշակերտ մը Պ. Զուլֆաճեանի եղանակով, և առաջին մասն աւարտեցաւ Լոմբարդ Նուագող վիոլի և դաշնամուրի վրայ։

Նուագահանդէսին երկրորդ մասը կը բացկանար հետեւեալ կտորներէն 1. Մոլոր ոգ ասլն դաշնամուրի և վիոլի համար։ 2. Թրվէնիոր սըրինգի, դաշնամուրի և վիոլի համար։ 3. Մաքսէթ օրերային 4 դաս ապարուած խմբերգը։ 4. Պելլինիի Փուշրէնէն կտոր մը դաշնամուրի և վիոլի համար և 5. Հայերէն խմբերգ մը։

Ներեցէք ինձ Նուագահանդէսին յայտագիրը մանրամասնօրէն դրելուս համար, զի Տրապիզոնի հասարակութիւնս դէպք մ'է այս։ Գաւառիս կուսակալ Վսեմ. Սըրրի փաշա, ուրիշ պաշտօնատարք, ամեն տերութեանց հիւպատոսք իրենց ընտանեօք և շատ մը Հայ ու յոյն երեւելիներ հաճեցան իրենց ներկայութեամբ պատուել Նուագահանդէս մը որ առաջին անգամ տեղի կ'ունենար քաղաքիս մէջ։

Բացը պարտականութիւն մ'է յայտնել այս տեղ ի դիմաց ազգային վարժարանի աղքատիկ ուսանողաց ջերմ և անկեղծ շնորհակալութիւններ բոլոր անոնց, որք բարեսիրաբար հաճեցան իրենցմէ խնդրուած ծառայութիւնը նուիրել սոյն հանդիսին յաջողութեան համար։ Իսկ Տիկին և Պարոն Մարէնկոյ, Տ. Տիգրան Կիւրեղեան մասնաւոր շնորհակալաց արժանի են, զի հանդէսին յաջողութիւնը գրեթէ միայն իրենցմէ կախեալ էր և իրենք ոչինչ խնայեցին առ այս։

Իբր քառասուն լիրա հասոյթ գոյացաւ սոյն երաժշտական երեկոյթէն որ յատկացաւ ազգային վարժարանի ծախուց։

ԳԵՒՈՆԴ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՇԻՇՄԱՆԵԱՆ

1883 փետր. 22 յԵՂՂԱՏ.

Մասէ՝ ՂԱՂԻՆՈՒ Դ-ՈՒԷՆԷՐԻՆ

Ի Ֆաթոլս էֆէնտի.

Եղղատ մուխպիրինիզ թարաֆը-ատան կէօնտէրիլուպ փեստր. 1 թարիխ վէ 3397 նօմէրօլու զաղէթանրդա տէրճ գըլընան թահրիրատէ Գերապատիւ Տ. Ղեւոնդ Սրբազան Արքեպիսկոպոս Հաղբէթլէրի հաղբընտաքի ազվիյաթ նազարը թէէնթիֆ իլէ օղունտու։

Մուխարիէյէ Սրբազան իլիթիամ խլէմիշ օլարաղը մէնլէքը սէվապ վէ իսթիգամէթի վէ միլլէթիմիզի եէքնազարտէ կէօղէթմէսի մէսելէսի ուսումի միլլէթիմիզին թէրաղգի չէվզ վէ հասիլէթինի մուճիպ օլմըշ իքէն, պէօյլէ բուէսայի վէ միլէթէհայիզանը միլլէթիմիզ ալէյհինէ օլան վէ ատէթա հազարէթէ միւվէֆֆատ պուլընան նէչրիաթըն միւթէճասրը ալէյհինէ գանունէն միլլէթ նամընա իլամէի տավա օլընճադ իսէ, մուխպիրինիզին իսմի տէրճ վէ թասրիհ գըլընմասը միւլապէսէսիյէ մաթպա՝ նըզամնամէսինին Դինճի վէ Ցինճի մատէլէրինէ թէֆվիգան իչուն ճէվապամէնին զաղէթանըզին իւք վէ եա իքինճի նուսխէլէրինտէն պիրինսէ տէրճ իլէ մուխպիրինիզ խմինին տաթի թարիխնէն 15 կիւնէ գատար զաղէթանըզ մարիֆէթիյէ զահիրէ իսրաճը օլմասը սուրէթի տավա միլէթլէ զաթը պէհիյէլերի մէյանընտա դալաճաղընան գանուն տաիրէսինէ տօղրուտան տ. զրույա ալէյհինիզէ թարաֆընըզդան տավայա թէսատտի օլընճաղը Ընդհ. ժողովը գարարընը պէյանը քէյֆիեաթէ իպթիտար գըլընը։ (*)

Ի դիմաց Ընդհ. ժողովոյ Գաւառ. վարչութեան Եղղատու

Ա. Ատենադպիր — Ա. Ատենապետ
Մանուկ Ս. Գրիգորեան — Գեորգ Աբելեան

Բ. Ատենադպիր — Բ. Ատենապետ
Սարգիս Գ. Գրիգորեան — Ագեկ Բ. Սարգսեան

Ի դիմաց Կրօն. ժողովոյ Եղղատու.

Ատենադպիր — Ատենապետ
Վարդան Գանանց — Յովհաննէս Գանանց
Աբգարեան

Ի դիմաց Քաղ. ժողովոյ Եղղատու

Ատենադպիր — Ատենապետ
Սարգիս Խ. Խաչխաչեան — Յ. Մ. Խանճեան.

(*). — Հոս այդ տեսակ սպառնալիքներէ վախցող չկայ։ Եղղատի Գաւառ. Վարչութեան գրութեան կը կը-ցնենք մեր Եղղատի թղթակցին նամակն, որոյ դէմ կը բողքուի։ Ընթերցողք պիտի տեսնեն թէ նամակագիրը թղթակցի մը պարտքը միայն կատարած է՝ տեղւոյն ազգային գործոց ընթացքին վրայ ընդհանուր տեղեկութիւն մը տալով մեզ։ Եթէ իւր տեղեկութիւնք սխալ էին, Շիշմանեան եպիսկոպոսն եւ իւր արքանեակք ազատ էին օրինաւոր պատասխան մը տալու, զոր սիրով կը հրատարակէինք։

Այսպէս չեն ըներ. վասն զի, կ'ենթադրենք, գիտեն թէ մեր թղթակցին ինչպէս ուրիշ տեղեկութիւններն, ազգային վիճակի վրայ տուած տեղեկութիւնք եւս ճիշդ են. ուստի կը յուսան անոր աչքը վախցնել, դատի քաշելու սպառնալեօք։ Բայց թղթակից մը՝ Աւստրիկ մեր թղթակցին դրութիւնն, յորմէ կը դանդատուի վերոգրեալ նամակին մէջ.

Եղղատ, 18/30 յունվ. 83.

Ազգային շրջանակի մէջ մեքենայութիւնք կը վերսկսին։

Անցեալ ուրբաթ օրն ազգային ժողովոյ կողմանէ քարտքիս երեւելեաց հրաւիրագիր բաժնուեցաւ. Ազգայինք ոմանք ներկայացան յառաջնորդարան. ժողովը երկու զրութիւն ներկայացուց Տեղապահ Շիշմանեան եպիսկոպոսի կողմանէ։ Սոցա միոյն մէջ Շիշմանեան եպիսկոպոս իւր 100 ոսկի պահանջը կը խնդրէր. իսկ միւսով կը հրաժարէր։ «Եթէ, կ'ըսէր, իմ առաջնորդութիւնս բերել չտաք, քանզի Կիլիկիոյ կաթողիկոսի խնդիրն բարձաւ ի միջոյ, Ներսէս Սրբազան իւր աթոռը վերադարձաւ. այս վիճակն անտանելի է ինձ. մինչեւ մէկ ամիս ժամանակ ձեզ»։

Այս երկու անակնկալ գրութիւնները պահ մը ապշեալ թողուցին զանդիսականս. հուսկ ապա մէկ քանիներն ոգի իրենն պատասխանեցին թէ «Դուք զմեզ անոր համար ընտրեցիք ի պաշտօն, որ միշտ հրաժարիք եւ մենք միշտ մերժենք»։ Սոցա եւ սոցին նման բանից անողոքելի էր Շիշմանեանի հաստատամտութիւնը, որ չխտայն ըսելով՝ շատ վարպետ է եւ կրնայ Դոստէնիներու դաս տալ...

Ժողովը ի՞նչ կրնայ ընել նայինք. արդէն հարիւր խնդիրներ առ կախ

օրինաց համեմատ՝ դատի կ'ենթարկուի երբ մէկու մը անձին դէմ վատահամբաւիչ խօսքեր գրէ։ Արդ, մեր թղթակիցը Շիշմանեան եպիսկոպոսի անձին հետ գործ չունի, այլ անոր պաշտօնական արարքը միայն կը քննադատէ, երբ առիթ մը ներկայանայ։ Ուստի չկրնար դատի քաշուիլ, եւ քանի որ դատ չկրնար բացուիլ անոր դէմ, չենք ուզեր Եղղատցւոց այս փոքրիկ խորամանկութեան տեղի տալ, մեր թղթակցին անունն հրատարակելով։ Ոչ, մեր թղթակցին անունն Եղղատցիք մեզմէ չպիտի իմանան։ Դիտենք թէ, եթէ իւր ո՛վ լինելը գիտնան, շատ տրամադիր են անհանդիստ ընել զինք, բայց մեք ողջամիտ հասարակութեան դատողութեան ու դատապարտութեանը կը ներկայենք Շիշմանեան եպիսկոպոսի եւ իւր արքանեակաց այս անվայել ընթացքն անմեղ թղթակից մը չարչրկելու մասին, եւ կը յայտարարենք թէ մեք մեր ձեռքով չը պիտի մատնենք մեր թղթակիցը։

Գալով մեզ դէմ դատ բանալու ըսպառնալեաց, Մասիսի խմբագրութիւնն ալ Եղղատցւոց չափ տեղեակ է տըպագրական օրինաց, եւ հետաքրքիր է տեսնել թէ ինչպէս ի գործ պիտի դընեն իրենց սպառնալիքը։ Շիշմանեան եպիսկոպոսին թէրճէմանը Էֆէնտի եւ Փունջի մէջ Մասիսի խմբագրութեան դէմ հրատարակած նախատալից գրութիւնք կեցած են։ Ազգնց դէմ կեցած են նաեւ մեր Եղղատի թղթակցին գրութիւններն։ Եթէ հարկ լինի դատարանի մը առջեւ ներկայանալ, տեսնենք թէ Շիշմանեան եպիսկոպոսն եւ իւր արքանեակք ինչպէս պիտի կրնան հաստատել թէ իրենք Մասիսի խմբագրութենէն աւելի յարգող են տպագրական օրինաց։

Ծ. Խմբ.

մնացած են, դպրոցներն վերջին ասիճան խեղճութեան հասած են, վարժապետք, քահանայք, պաշտօնեայք ստակ կ'ուզեն, զորս պարզելու համար դեռ 350 ոսկի պէտք է, 350 բարայի գումը չկայ։ Ազգը զզուած ստակ չտար եւ այժմ ալ Շիշմանեան զիրենք երկու սուրի մէջ տեղ կը բերէ ձգէ։ Ատուած ողորմի հոգւոյն Յովհան Զորպաճիի, որ միով բանիւ ազգը չատ անգամ լարիւրինդոսներէ կը փրկէր։ Եթէ հրաժարականն ընդունին, պէտք է 100 ոսկի հայթայթել, իսկ եթէ չընդունին, պէտք է առաջնորդութիւնը բերել տալ, որ անկարելի է։ Տեսնենք Ատուած ի՞նչ կը յաջողէ։

Արդէն ազգայինք բոլորեքին բորբոքած են եւ սրտմտած եւ իմենց բարկութիւնն անվայել եւ նախատական խօսքերով կը յայտնեն։ Կարծենք թէ Ղեւոնդ Սրբազան պիտի սորվի այս ցաւալի դէպքերէ որ պաշտօնական ծանուցումներով անկարելի է խաղաղել ժողովուրդը, բայց միայն բարեաք կառավարութեամբ եւ սիրով։ Զայս կ'ըզձամք իրեն։ Այս անգամու պատճառաբանեալ հրաժարականն երկոտասանները որ մէկ տողէն սա ըսել է։ Տեսնենք Պատրիարքարանն այս պոյոյկան ցոյցերուն ի՞նչ պիտի ըսէ։

(Մասիս 1 փետր.)

ԽՄԲԱԳԻՐ–ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԹՐԱՄՈՒԱՑԻՑ

Գ. ՊՈԼՍՈՅ

Ա Զ Դ

Վարչական խորհրդոյ որոշմամբ բաժանորդաց սովորական ընդհանուր ժողովը ի նիստ հրաւիրուած է ներկայ տարւոյս մարտ 16/28 ին կէս օրէն երկու ժամ յետոյ, ընկերութեան կեդրոնատեղին Սահաթիլէր խան ի Բերշենպէ պազար։

Ցատն բաժին ունեցող յարգի բաժանորդք, որ կը փափաքին այս գումարման ներկայ գտնուիլ, պարտին իրենց բաժնեթուղթն ընկերութեան մատուկին յանձնել գումարումէն տասն օր առաջ. իսկ օտար երկիրներ գտնուող բաժանորդք պարտին յանձնել Պ. Գ. Ժ. Քամմոնտոյի և ընկերութեան տունը, փարիզ Լաֆայէթ փողոց թիւ 31։ (Հիմնական Կանոնադր. յօդ. 37)։

Ընդհանուր ժողովոյ որոշման ներկայանալիք օրակարգն հետեւեալ կերպիւ որոշուած է։

1. 1882 դեկտ. 31 ին դոցուած հաշիւներուն, Պիլանչոներուն և գոյից ցուցակներուն հաւանութիւն։

2. Շահուց յաւելուածը նիւթեղինաց պահպանման դրամագլխին վրայ աւելցնելու համար վարչական խորհրդոյ առաջարկութեան հաւանութիւն։

3. Ղալաթիա–Բերա–Շիշլի գծին աւարտման համար հարկ եղած դրամագլխոյ յաւելում։

4. Հիմնական կանոնադրութեան 18 և 21 դդ. յօդուածներուն համեմատ վարչական խորհրդէն հրաժարեալ երկու անդամոց տեղ նոր ընտրութիւն։ Ընդհանուր Տնօրէն

Կ. Պոլիս 15/27 փետր. 1883 — Թրիվիլ

Ա Զ Դ

Թրամուայից ընկերութիւնը նուազուրդի կը դնէ 120 մոնոյ արուեստական թիւ 1 վիքաթ չիմէնթոյի եւ 140 մոնոյ իւրիաժ չիմէնթոյի մատակարարումը։

Սոյն նուազուրդին մասնակցելու փափաքողք կը հրաւիրուին դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին Սահաթիլէր խան, մինչեւ յառաջիկայ ապրիլ 1։ (Ն. Տ.) 2

Կ. Պոլիս 13 մարտ 1883 — Ընդհանուր Տնօրէն Ա. Թրիվիլ

ՃՕՂՐԱՖԻԱՅԻ ԹԱՊԻՒ

(ԲՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ)

Թուրքերէն լեզուաւ եւ հայերէն տառերով, բոլորովին նոր իւր տեսակին մէջ։ Ունի բազում պատկերներ եւ քարտէսներ բնական իրաց եւ աշխարհի բաժանման վերաբերեալ, մեծ խնամով եւ բազում ծախիւք պատրաստուած եւ տպուած ի տպարանի Յակոբ էֆէնտիի Պոյաճեան։

Գին լաթակազմին 25, եւ կիսակաշկազմին 28 ղրուշ։

Ա Զ Դ

Գ. Ճ. Տ. Ծանէթոյի պանքան պատիւ ունի ծանուցանել իւր բաղմաթիւ յաճախորդաց, ինչպէս նաեւ հասարակութեան թէ ի մօտոյ հետեւեալ վիճակահանութիւնք պիտի քաշուին, որոց իւրաքանչիւրն երաշխաւորեալ է իւր տէրութենէն։

Ապրիլ 1 ին Բումէլիի երկաթուղեաց արժէթղթոց վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի. Անուանական մեծ բաժինն է 600,000 ֆրանք. (շահողը միայն 250,000 ֆրանք պիտի ստանայ)։ Ամբողջ տոմսակին գինը 15 ղրուշ։

Մայիս 1 ին Յունաստանի Ազգ. պանքային փոխառութեան արժէթղթոց վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի։ Մեծ բաժին 70,000 ֆրանք, գին ամբողջ տոմսակին 15 ղրուշ։

Նոյն օրը Պուքրէշ քաղաքին փոխառութեան արժէթղթոց վիճակահանութիւնն ալ պիտի կատարուի։ Մեծ բաժին 50,000 ֆր. գին ամբողջ տոմսակին 15 ղրուշ։

Նմանապէս մայիս 1 ին Աւստրիոյ կարմիր խաչի փոխառութեան վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի։ Մեծ բաժին 100,000 ֆիորին, այն է 220,000 ֆրանք. գին ամբողջ տոմսակին 5 ֆրանք։ Վերոյիշեալ չորս վիճակահանութեանց տոմսակներն ի միասին 75 ղրուշ կ'արժեն եւ զանոնք ունեցողն՝ յաջող պարագային մէջ կրնայ 590,000 ֆրանքի գումարը շահիլ։

Սոյն տոմսակներէն առնուլ փափաքողք պէտք է դիմեն վերոյիշեալ պանքան, Ղալաթիա, Քոմիսիոն խան, թիւ 18։

Ճ. Տ. ԾԱՆԷԹՈՅ

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(53)

ԷՄԻԼ ԱԳՈՒ

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԵՐ ՓԱՐԻԶԻ

Գ.

ԳՈՐՆԵՍՏԼ ՕՐԵՒԱՆԻՆ ԵՐԿՈՒՐԵԱՆՆԵՐԸ

2

բութեան վրայ։ Մէկ կողմէ կ'ուրախանար որ իւր աղջկան ապագան պարկեշտ մարդու մը կը յանձնէր իւր մեռնելէն առաջ։ Ինքզինք վստահացուր կերպիւ հիւանդ կը կարծէր, և ներքին գործարանական պատճառներու կը վերագրէր իւր տկարութիւնն՝ որ չբաւորութեան որդիներ էր։ Այնքան աւելի վախցած էր այս էր թէ Մաթիէօ ինքն ալ քաջառողջ մարդ մը չէր, կրնար մէկ օրէն միւսն անկողնի իյնալ, իւր դասերը կորսնցնել և առանց ապրուստի մնալ իւր կնոջ և դուցէ իսկ իւր զաւակաց հետ, վասն զի ամեն բան նախատեսել պէտք էր։ Կրնայի մէկ խօսքով բաղաղել զայն, բայց զգուշացայ։ Շատ ուրախ էի տեսնելով որ ամուսնութիւն մը կը կնքուէր այն վսեմ անխոհեմութեամբ աղքատաց որ կ'ըսեն. «Նախ սիրենք զիրար, և մեն մի օր իւր հացը կը բերէ։» Տիկին Պուրկատ ձեւի համար միայն խօսեցաւ իմ հետս։ Արդէն Մաթիէօ գրաւած էր իւր սիրտ. ինչպէս զոքանչ մ'իւր փեսան, այնպէս կը սիրէր զայն, այն երկու աստիճանի սիրով, որ կնոջ մը վերջին կիրքն է։ Տիկին Սէվինեէ իւր այրը Գ. կրնեանի (փեսին) չափ սիրած չէր երբեք։

Տիկին Պուրկատ զիս իւր սենեակը տարաւ և աղջիկը ներկայացուց։ Դեղանին Լէմ դայնը նեղատ բանալակ կերպասէ շրջազգեստ մը հագած էր. ոչ դուլիսը բան մը կոպած էր, ոչ փողպատ դրած էր, ոչ թեւնոց. զի լուսցքը շատ սո՛ւղ էր։ Անքանչացմամբ դիտեցի խարտեաշ մազերու մեծ և շքեղ հիւսք մը, քիչ մը նկեղար, բայց հաղուագիւտ գեղեցկութեամբ պարանոց մը, և այնպիսի ձեռներ, զորս մեծ տիկին մը խիստ սուղ կը վճարէր։ Դէմքը մօրը դէմքն էր, քսան տարու պակաս։ Երկուքը մէկէն տեսած ժամանակ՝ այն ճարտարապետական նկարները միտքս եկան, ուր Մինոյն շրջանակի մէջ աւերակ տաճար մ'և անոր նորոգումը միանգամայն կը տեսնուին։ Լէմի հասակը՝ պարզ բաճկոնով մ'և պարզ պարեզօտով մ'իսկ վայելչաձեւ էր։ Պչրական զարդերուն թանկագնութեան պատճառաւ՝ աղքատք հարուստներուն չափ չեն խաբուիր։ Ապագայ Տիկին Տըպէի վրայ դիս ամեն բանէ աւելի զարմացնող անոր մարմնոյն յստակ ճերմակութիւնն էր, որ կարծես կաթի դոյն ունէր, բայց պայծառ դոյն։ Իւր դէմքն աղնիւ մարգարտի մը միայն կրնամ նմանցնել։

Թրավերսէն վազոցի վրայ մարգարիտն անկեղծապէս ուրախ եղաւ երբոր տարած լուրերս իմացաւ։ Սոյն ուրախութեան միջոցին Մաթիէօ ալ դունէն ներս մտաւ, որ բնաւ չէր յուսար զիս հոն գտնել։ Զուզեց հաւատալ իւր սիրուած լինելուն՝ մինչեւ որ երեք անգամ չկրկնեցին իրեն։ Անքնքս ի միասին կը խօսէինք։ Յետոյ, որովհետեւ սենեկին դուռը կէս բաց մնացած էր, կամացուկ մը դուրս ելայ առանց բան մ'ըսելու։ Մաթիէօ զիս քիչ մը ծաղրով ճանչած լինելով՝ չէր համարձակեր լալ իմ առջեւ։

Յունիսի առաջին հինգշաբթի օրն ամուսնութիւնը կատարեցաւ, և ես ջանք ըրի որ վարժարանին մէջ չարդիլուիմ այն օրը, վասն զի վկայ լինել կ'ուզէի։ Այս պատուոյն բաժանորդ եղաւ լինձ երիտասարդ գրադէտ մը, որ Արթիսթ լրագրին մէջ կը գրէր այն ժամանակ։ Լէմի վկայներն ալ Մաթիէօի երկու բարեկամներն եղան, մին նկարիչ, և միւսը դասատու։ Տիկին Պուրկատ իւր հին ծանօթները կորուսած էր աչքէն։ Ամ. շրջանակի թաղաքական պաշտօնատունը Սէն-Սիւլբիս եկեղեցւոյն դէմն է, ուստի միայն հրապարակն անցնիլ պէտք եղաւ։ Բոլոր հարսնաւորը, ընդ որս և Լէոնս, սղմեցան երկու մեծ կառքի մէջ, որք մեզ Մէօտոն տարին ճաշելու Ֆլէօրիի ճաշարանին մէջ։ Մեր ճաշարանը գեղջկական յարկ մ'էր եղրեւանիներէ շրջապատեալ, և հոն թռչնիկ մը գտանք որ բոյն չինած էր մեր դլխուն վերեւը մամուռի մէջ։ Այս թեւաւոր ընտանեաց երջանկութեան համար դինի խմեցինք։ Ամենքս ալ հաւասար ենք երջանկութեան առջեւ։ Ո՛վ կ'ուզէ թող հաւատայ լինձ. Մաթիէօ ոչ եւս տգեղ էր։ Արդէն նշմարած էի որ անտառներուն օդը գեղեցկացնելու արտօնութիւնն ունէր։ Դէմքեր կան որ միայն դահլիճի մը մէջ հաճելի են. ուրիշներ ալ կան որք դաշտերու մէջ միայն գեղեցիկ են։ Փարիզի մէջ սքանչացման առարկայ եղող ալիւրաթափաւ պաճուճապատանքները սարսափելի երեւոյթ մը կ'ըսատանան երբոր անտառի մը մէջ տեսնուին։ Կը դողամ երբոր կը մտածեմ։ Մաթիէօ, ընդհակառակն, ակնահաճոյ Սիլվէն (անտառաց աստուած) մ'էր։ Պտուղ կերուած միջոցին ծանոյց մեզ թէ Օրէյ պիտի երթար իւր կնոջն և զաքանչին հետ։ Պատուական մայր Տըպէ արդէն թեւերը կը բանար իւր հարսն ընդունելու համար։ Մաթիէօ իւր ճառերը պարապով պիտի դրէր հոն, և վարժապետութեան վկայագիր պիտի ստանար երբոր սարտինները թող տային։

— Առանց տղայոյ խօսքն ընելու», յաւելցուց ձայն մը որ իմ չէր։

— Իրաւ որ, ըսաւ նոր փեսայն, եթէ զաւակներ ունենանք, վառարանին մօտ նստած կարդալ պիտի սովրեցնեմ անոնց, և երանի թէ տասն աչակերտ ունենամ դասիս մէջ։

— Իմ մասին, ըսաւ Լէոնս, ձեզ ամենքդ ալ գալ տարուան կը թողում։ Այն ժամանակ ներկայ պիտի գտնուիք Լէոնս Տըպէի ամուսնութեանն ընդ օրհորդ Բ. . . ի, փարիզի ամենէն հարուստ ժառանգուհիներէն միոյն։

— Կեցցէ՛ օրիորդ Բ. . . մեծավաւառ անծանօթուհին։

— Սպասելով որ զինքը ճանչնամ, ըսաւ Լէոնս, պիտի պատմեն ձեզ թէ մեծ հարստութիւն մխեցի, գանձեր վատնեցի, ժառանգութիւնս հորոգոնի բոլոր հովերուն ցրուեցի։ Ցիշեցէք ձեզ ըրած խոստումս. ոսկի պիտի նետեմ, բայց ինչպէս սերմանացան մը սերմ կը նետէ. թողէք որ ըսեն, և հունձքին սպասեցէք։»

Ինչո՞ւ չխոստովանիմ թէ Շամբանիայի դինի կը խմէինք։ Մաթիէօ ըսաւ իւր եղբօր. «Ինչ որ կ'ուզես ըրէ. ես ոչ մի բանի վրայ չպիտի տարակուսիմ այսուհետեւ. ամեն բան հնարաւոր կը կարծեմ, քանի որ կինս կրցաւ զիս սիրով առնուլ։»

Բայց հետեւեալ կիրակի օրն, երկաթուղւոյ կայարանին մէջ Մաթիէօ նուազ յուսալից կ'երեւէր իւր եղբօր ապագային վրայ։ «Դու մեծ խաղ մը պիտի խաղաս, ըսաւ անոր ձեռքը սեղմելով։ Եթէ Պուալոյ իւր ժամանակի գլխարկներուն պէս նորաձեւութենէ ինկած չլինէր, պիտի ըսէի քեզ.

Այդ ծով, ուր կը վազես, արգաւանդ է նաւաբեկութեամբ։

— Բա՜հ, խնդիրը Պուալոյի խօսքին վրայ չէ հիմա, այլ Պալզաքի։ Այն ծով, ուր ես կը վազեմ, արգաւանդ է ժառանգուհիներով։ Վստահ եղիր իմ վրայ. եթէ տշխարհի վրայ մէկ հատ մնացած է, մեզ համար պիտի լինի։

— Վերջապէս, ինչ որ ալ պատահի, միտքդ բեր որ անկողնոյդ պատրաստ է Օրէյի տան մէջ։

— Բարձ մ'ալ աւելցնել տուր վրան։ Մեք մեր կառքով պիտի դանք ձեզ տեսնել։»

Բլթի–կռւ Լէոնսի նայեցաւ հաւանողական հայեացքով մը՝ որ ըսել կ'ուզէր. «Երիտասա՛րդ, քու վարակրութիւնդ հաճելի է ինձ։» Բայց Լէոնս իւր աչքը

(Շարունակելի)

La publicité de l'etranger est exclusivement remise à l'Eastern Agency, Constantinople Kareekuy Déirmen Han

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԳ

—o—

Ներկայ տարեւոյն սկիզբէն ի վեր Նոր Գրատուն մը հաստատուած է Յակոբեան խան, վերի յարկ թիւ 14, Արամեան Գրատան կից սենեակը։

Սոյն գրատան մէջ առ այժմ կը գտնուին միայն ֆրանսերէն լեզուաւ ընթերցանութեան արժանի՝ ժողովրդական Մատենադարաններ, որ խիստ ածան են, գրական, իմաստասիրական նորատիպ մատեանք՝ քիչ ատենէն պիսի գտնուին նաեւ Անգղիերէն եւ Գերմաներէն լեզուաւ գրքեր, որք թէ ածան են տպագրութեամբը եւ թէ ածան դիներով պիտի ծախուին, նոյնպէս ատլասներ, աշխարհացոյց տախտակներ եւայլն եւայլն։

Գրատունն՝ որ երկար ատենէ ի վեր յարաբերութիւն ունի արդէն Եւրոպիոյ ամէն մեծ գրավաճառաց հետ, դիւրագին պայմաններով յանձն կ'առնու կատարել եւրոպական երկիրներու վրայ եղած յանձնարարութիւնք։

Ամէն տեսակ եւ լեզուաւ գրեանք։ Բժշկական, ֆիզիքական, քիմիական, մաթեմատիքական, երկրաչափական, աստղաբաշխական եւ այլ գործիք։

Դպրոցական պիտոյք առ հասարակ։ Ֆրանսայի եւ Անգղիոյ գործարաններէն եկած ընտրելագոյն քիմիական արգասիք (Բուսական ներկ) իւղաներկ եւ ջրաներկ նկարիչներու, գծագրիչներու պիտոյք, որոնք Պոլսոյ մէջ չեն գտնուիր եւ կամ խիստ սուղ են, ոսկեայ եւ արծաթեայ թիթեղ (ֆեյլ ամ օ), պատկերներու կալվանեան կաղապար, արհեստական ամէն տեսակ նիւթեր եւ այլն եւ այլն։

Գրատունն եւրոպական ամէն լեզուաւ լրագրաց, հանդիսից, պատկերազարդ թերթերու բաժանորդագրութիւն կ'ընդունի եւ կանոնաւորապէս կը յանձնուի բաժանորդաց հաղորդեալ երեւցած թիւերն։

Գաւառներէն եկած ամէն յանձնարարութիւնք կը կատարուին խնամով եւ չուտով։

Մասնաւորապէս մեր գաւառացի ազգայինք կրնան օգուտ քաղել սոյն նորահաստատ գործակալութենէն, որ իւր տեսակին մէջ մէկ հատիկ է ցուցցած դիւրագին պայմաններովն եւ ուղղութեամբ։

Յանձնարարութիւնք ուղղակի կը խնդրուին ուր որ ալ ըլլայ։

Գրատունն պատրաստ է պատասխանել Եւրոպիոյ որ եւ է գործի մը վրայ տեղեկութիւն ուզողներուն։

Ամէն գործառնութիւնք կանխիկ դրամով կը կատարուին։

Նամակներն պէտք է ուղղել հետեւեալ հասցէին։

Ա. ՊԻՊԼԻՕՃԵԱՆ
Կ. Պոլիս. Յակոբեան խան, թիւ 41. Զաքմաքճըլար Եօքուշու։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ
Եւ
ՏԱԾՈՒՄՆ Բ. ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ

(Առաջին շրջան, 2 տարեկանէ մինչեւ 6)

Խմբագրեալ Ֆրանսական Առողջաբանական ընկերութեան յանձնախմբէն, եւ հայերէն լեզուաւ հրատարակեալ ի ձեռն Մեծ. Տոքթ. Տ. Ս. Փէշտիմալճեանի։

Կը գտնուի ամէն Հայ գրավաճառաց քով, եւ Սուճի Պողոս աղայի խանութը. գին 3 գրշ։

—=—

ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ ՄԱՆԿԱՆՑ

ՀԱՅԱՔԱՂԱՔՈՑ

Բարոյական, Քրիստոնէական, Պատմական, Ուսումնական, Աշխարհագրական, և այլ պիտանի գիտելեաց, Մանկական վէպեր, Մանրավէպեր, Զուարճալի խաղեր։

—

Սոյն հնգ հատատանոցեայ ընտիր և օգտաւէտ հրատարակութեան Բ. հատորին 5րդ տեսարն եկած է։

Բ. հատորին (24 տեսար) տարեկան գինն է երկու արծաթ մէճիտի։

Ռուսաստանի համար 4 ռուպլի։

Յետոյ երկու տեսարին, (կեցցէ՛ սեռ) գինն է քսան և հինգ գրշ։

Ագքաս տպագրք՝ տարեկանի (24 տեսարին) պիտի վճարեն մէկ արծաթ մէճիտ, եթէ իրենց դպրոցին հոգաբարձութենէն և կամ գլխաւոր Դասատուէն փկայական մը բերեն։

Ստորագրութիւնք Ա. տեսարէն կսկսին։

Բաժանորդագրութեան տեղերն են՝ Ցուլթան-Համամ թիւ 14, Կ. մնալրի գրուխ՝ Սուճի Պողոս աղայի խանութիւնը։

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՒՍԱԶԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բռնէ Լիվերբուլի և Արեւելեան դիմաց։

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանբոու	4,200	Ուլբէն	3,000
Ֆոս	4,000	Նէքթիս	3,000
Օսմանլի	4,000	Բէրս	3,000
Սեռոստրէս	3,250	Իշլա	2,600
Թեպլ	3,250	Ադրանդէ	1,700
Մալպոլա	3,250	Լոքէս	800
Նէրս	3,250	Օլինդա	800
Մարեսմիս	3,250	Սեռիլ	750

Բէրս շոգենաւը, նաւապետ Ֆոքսը, Լիվերբուլէն եկաւ ընդհանուր վաճառքով։

Մալպոլա շոգենաւը Լիվերբուլէն կը հասնի դէպ ի 20 ներկայ ամսոյ։

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքեղապէս յարդարուած են ճանապարդներու համար։

Դիմել առ՝ Յ. Թ. ՈՒԻԹՈՒ եւ ԸՆԿ.
Գործակատար
Մէյսանկրգ սոգագ, Պոլիս

կամ առ՝ Պ. ՆԷՎԻՆՏ Է. ՄԱԼԹԱՍ
Թիւ 1 եւ 3, Նարլեան խան,
Վոյսատ փողոց, Ղալաթա.

Ցնօրէնութիւն, Լիվերբուլ,
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սթրիդ, Լիվերբուլ.

Գործակալներն՝

Ալեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ Ընկ.
Պէրութ	Ց. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Ց. Վ. Ուիթոլ եւ Ընկ.
Դարդանել	Ֆրանք Քալվէրթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Իաքենտրուն	Լէվի, Ֆրանք եւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ռ. Ուիթալ եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Ռ. Բէդրոքուլոյ

ԲԱԲԱՅԱՆԻ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ, Մէնչրիւրիանի և Օրիոյի դէպ՝ կանոնաւորապէս բռնող

ՇՈԳԵՆԱՒԻՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	
Աբերտա	2,500	Ռոճերս
Արիադնէ	2,500	Քրուիքշանք
Լափոնիա	2,500	Ուիլքս
Մասեդոնիա	3,500	Մարշ
Բոսֆիլիա	2,800	Ֆօթերթիլ

Այս շոգենաւք կին ֆամպոդներ ալ ունին։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վճառք կ'ընդունի եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար։

Ամէն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ՝ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք

ՔԻԻՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ ամիսը տասի մ'անգամ կը բռնէ Լիվերբուլի և Մէնչրիւրիանի դէպ։

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ադրիա	3,000	Մորէա	2,500
Ալբէր	3,000	Նանդ	2,500
Պոռնիա	4,600	Բավարիա	5,000
Պոռնիա	3,800	Բրիթիս	3,200
Պուլտէ	2,500	Բրիտիս	3,000
Պրէմիէ Քոլոն	1,200	Սերվիա	7,800
Սէֆիլնիա	5,000	Սէրեա	4,600
Քոդրանիա	4,700	Սարկոսա	3,000
Շերոս-էլ	2,000	Սամարիա	3,000
Տէվերս	2,500	Սէրոն	3,000
Կոլէնա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէրոս	2,500	Թրինիդատ	2,500
Մարոնիա	3,000		

Քէրոս շոգենաւը, նաւապետ Մարդին, Լիվերբուլէն եկաւ զանազան վաճառքով, եւ ի մօտոյ հոն պիտի վերադառնայ, Զմիւռնիա հանդիպելով։

Սաորագրեալս արտօնութիւն ունի ճանրորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիս Եորքի եւ Պոսդընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով։

Դիմել առ՝
ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակատար.
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան
Ղալաթիա։

Ցնօրէնք ընկերութեան
ՊԸՐՆՍ ԵՒ ՄԱՔԻՎԸՐ
1, Ուրմֆորտ Սթ. Լիվերբուլ։

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Մարսիլիայէ և Բոնիէ դէպ՝ կանոնաւորապէս բռնող

Սեպտեմբեր Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը։

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Փոթի, Տրապիզոն եւ Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է ը Թեւրթ որ մարտ 2/14ին Մարսիլիայէն պիտի մեկնի եւ 9/21ին ալ մայրաքաղաքէս։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Աբենի, որ այսօր պիտի մեկնի իրիկուան ժամ 4ին։

Նաւագէնի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԼՈՐԱՆ ԸԼՊՈՒԼ
Մոմհանէ փողոց, թիւ 114

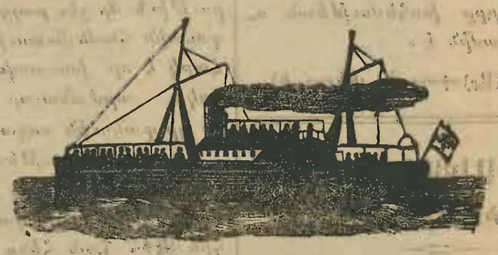

ՇԻՐՔԻԹԻ ԽԱՑՐԻԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
1883 ՄԱՐՏ 1 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՐՏ 31

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻԶՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ — Եւրոպական Եղանակ

1 15 Եէնիմահալլէն Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիք. (Եէնիգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի։)
2 Եէնիքէօյ. Սթէնեա. Էմիրկ. Պօյաճիքէօյ. Ր. Հիսար. Պէպէք. (Ր. Նավուտգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի։)
2 15 Ր. և Ա. Գավագ. Եէնիմահալլէ. Մէզարպ. Պէօյիւքս. Թարապ. Եէնիք. (Եէնիգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի։)
3 5 Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար. Պէպէք. (Պէպէի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)
4 15 Եէնիմահ. Մէզարպ. Պէօյիւքս. Թարապիա. Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար. Պէպէք. Սարնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ։
6 30 Եէնիմահ. Մէզարպ. Պէօյիւքս. Թարապ. Պէյքօզ, Բաշապ. Եէնիք. Էմիրկ. Գանլը Ա. եւ Ր. Հիսար, Գանա. Արնավ. Զէնկ. Պէյլեր. Օրթաք Գուզկ. Պէշիկ. Իսկ.
8 15 Ա. և Ր. Գավագ Եէնիմահ. Մէզարպ. Պէօյիւքս. Թարապ. Պէյքօզ, Եէնիք. Էմիրկ. Պօյաճիք. Ր. Հիսար. Պէպէք. Արնավ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթ. (Ուրբաթ օրերը Սթէնեա)
10 Մէզարպուրնուէն Պէօյիւքտէրէ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Արնավ. Օրթաք. Պէշիկթ.

Աբեալոպ Գիշ

1 15 Պէպէք, Արնավուտք. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.
2 Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ։
2 50 Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ Գապաթաշ.
3 15 Արնավուտք. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ.
3 45 Պէպէք, Սարնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Գապաթաշ։
10 35 Պէպէքէն ուղղակի կամուրջ։

Աւօկան Եղանակ

1 Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Գապաթ.
1 30 Պէյքօզ, Բաշապ. Ր. Փ. մահալլէ, Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանարլի (Գանարլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)
2 5 Գանա. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իսկ. (Երկուշաբթի օրերը Իսկիւսար չպիտի հանդիպի։)
2 45 Պէօյիւքս. Թարապ. Պէյքօզ, Բաշապ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանա. (Գանարլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի։)
Ուրբաթ օրերը Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իսկ.
2 45 Գանա. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Գապաթաշ։
3 45 Գանա. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իսկ. (Բացի ուրբաթէ)։
8 45 Պէօյիւքս. Պէյքօզ, Բաշապ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանա. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իսկիւսար։
(Ուրբաթ օրերը Ր. փաշա մահ.)
10 25 Վանիքէօյէն ուղղակի կամուրջ։

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական Եղանակ

2 15 Պէշիկթաշ. Օրթաք. Արնավ. Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքս. Եէնիմահ.
3 Գապաթաշ, Իսկ. Պէշիկթաշ, Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Զէնկ. Արնավ. Գանա. Ա. եւ Ր. Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Եէնիք. Բաշապ. Պէյքօզ Թարապ. Պէօյիւքս. Մէզարպ. Եէնիմահ.
8 30 Գապաթաշ, Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Սարնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պօյաճ Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքս. Մէզարպ. Եէնիմահ. Գավագլար։
6 45 Իսկիւսար, Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Զէնկ. Արնավ. Գանա. Ր. Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքս։
8 30 Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Մէզարպ. Պէօյիւքտէրէ։
10 30 Պէպէք, Ր. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Սթէն, Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքս. Մէզարպ. Եէնիմահ.
11 10 Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքս. Մէզարպ. Եէնիմահ.
11 25 Պէպէք, Ր. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք.

Աբեալոպ Գիշ

2 45 Ուղղակի Արնավ.
3 15 » Պէպէք։
9 30 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք, (Վոսֆորի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի։)
10 35 Պէշիկթաշ, Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Գուր. Արնավ.
11 5 Գապաթաշ, Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնավ Պէպէք (Եէնիքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)։
11 40 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք։
12 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ.

Աւօկան Եղանակ

2 Իսկիւսար, Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Գանա. Ա. Հիսար, Գանլ. Եէնիք.
3 Ուղղակի Գանարլի (Բացի ուրբաթէ)։
3 40 Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. (Գավաքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի։)
10 15 Օրթաք Վանիք, Գանա. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ. Պէյքօզ Մէզարպ. Ր. և Ա. Գավագ։
10 50 Իսկ. Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանա. (Պէյքօզի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)։
11 10 Գանա. Ա. Հիսար, Գանլճա Ր. փ. մահ. Բաշապ. Պէյքօզ։
11 40 Գապաթաշ, Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք։

Ուրբաթ օրերը ժամ 4ին շոգենաւ մը կամուրջէն ելնելով իսկ տար, Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանա. Ա. Հիսար, Գանլ. Ր. փ. մահ. Բաշապ. հանդիպելով Պէյքօզ պիտի երթայ, եւ ժամ 5 1/2ին Պէյքօզէն պիտի ելնէ Եէնիք. Էմիրկ. Գանլ. Ր. Հիսար, Գանա. Արնավ. Պէյլ. Օրթաք. Պէշիկ. Իսկ. հանդիպելով կամուրջ պիտի վերադառնայ։

ՉՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE
Insurance company
ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻԹ ԷՆԴ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԻ
Լոնդրայի և Էդինբուրկի ապահովութիւն ընկերութիւն Անդը Լիմ.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,000,000
Վճարեալ դրամագլուխ	500,000
Պահեստի դրամ հըրդեհի ճիւղէն գոյացեալ	1,218,495–1,718,495
1881ին զուտ հասոյթը	1,024,460

NORTHERN
Assurance company
ՆՕՐԹՀԸՐՆ
Լոնդրայի և Էդինբուրկի ապահովութիւն ընկերութիւն Անդը Լիմ.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	3,000,000
Վճարեալ դրամագլուխ	150,000
Պահեստի դրամ հըրդեհի ճիւղէն գոյացեալ	380,000–530,000
Զուտ հասոյթ 1878ի	351,000

Սաորագրեալք իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց և այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն թէ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ հաւասարական բաժանումէ մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելցնալովն Ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բրնողներու ինքզինք ներկայացնել։

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ, ինչպէս Բերայի, Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները, գիւղերն և գաւառները։

MARITIME
Insurance Cie limited of Liverpool
Capital Lt. 500,000
ՄԱՐԻԹԱՅՄ
Մովուին ապահովութեան ընկերութիւն
Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

Սաորագրեալք, շոգենաւերը, առագաստանաւերն և անոնց մէջի վաճառքներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմաններով ապահովելու իշխանութիւն ստացած են ընկերութեան կողմէ։

Գիներուն և այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն Ղալաթիա Քօմիսիոն խանի անկիւնը՝ երկաթէ կամուրջին վրայ նայող սենեակն առ և Ցնօրէն ամեն գործառնութեանց

Գործակատարն յիշեալ Ընկերութեանց
ԳԱՌՆԻԿ Ճ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ — ՀՕՀՆ ԲԱՌՈՒ.

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՑ ՓՈՐՍԱ

Ղալաթիա 7 մարտ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
(Օսմ. ոսկին 100 դրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, գրշ.	110,27 1/2 առ Անգլ. լիր
Փարիզ 3 » Ֆր.	22,77 1/2 առ Օսմ. լիր

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵՒՔՈՑ

Ամ. Քոնս. գրուանցաւ (գ. կ.)	13,11
ասցուանցաւ.	13,15
կէս տարի	13,15
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի	82,10 Անգլ. լիր
Օսմանիէ թէնէքրալ 6 0/0	5. 8
» Օթտման.	4.10
Կ. Պոլսոյ Պանքան	8.10
Քրէտիտ թէնէքրալ 6 0/0 Օսմ. լիր	7,
Ռուս. 1863 (Մուքոն) 6 0/0 Ֆր.	
» 1865 » 6 0/0	75,
» 1869 (Քինար) 6 0/0	65,50
» 1872 (Պօն ռեմ թրէդոր)	23,
» 1875 (Բինար) 6 0/0	60.
Ռումէլիի երկաթուղի	56,75
Լաւրիում (գ. կ.)	165,
Թրամուայ Օսմ. լիր	325,
Թրէֆիլատ »	980
Էվոլուսիոն	25
Ընդօր	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
(Օսմ. ոսկին 100 դրշէն)

	Դրշ.
Անգղիական ոսկի	109 37
Գալղիական »	87 28
Ռոլ	90 15
Գրիմիս	51 25
Ռուսական թուղթ (գարիք)	905
» արծաթ (նոր)	90 20
Մէքսիկէի տարբերութիւն	108 13
Վենետիկ	104
Լինգոնոյ	104
Մէյտիլիր	105 20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՓՈՐՍԱ

Լոնտրա 17 մարտ

Անգլ. Քոնս.	102 5/16
Օսմ. »	11 7/8
Փոր. 1865	14 3/8
» 1869	12 5/8
» 1871	76
» 1872	23 5/8
» 1873	11 5/8
» 1877	39 1/8
Պանք Օթտման	19 7/8
Ռուս. փոխ. 73ի	86 3/4
Եգիպտ. միացեալ	73 3/8
» արտօնաւոր	97 1/2
Տայրա Պանքէ	95
Փոխ. Ֆրանսայ	96 1/2
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	

Փարիզ 17 մարտ

Գալղ. Քոնս. 3 0/0	115 22,50
» » 3 0/0	81 40
Օսմ. Քոնս.	12,
Փոր. 1865 Ֆր.	72
» 1869	65
» 1873	59
Օսմ. երկաթուղի	56,75
Պանք Օթտման գ. կ.	753,75
Քրէտիտ Լիոնէ գ. կ.	568,75
Ռուս. փոխ. 3 0/0 (1877)	91,75
» » Արեւելեան	—
Իտալ. Քոնս.	89,40
Եգիպտ. միացեալ	379 37
Փոխանակագիր Լոնտ. վրայ	25,25

Վիէննա 17 մարտ

Փոր. Լոնտրայի վրայ	119,85
Ռումէլիի երկաթուղի	26,25

ԿԷՍ ՕՐ 5.45